

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 218 - Barcelona, dijous, 6 d'abril de 1933

obrirà el dia 15 el seu primer Saló d'Art: cent anys de retrat femení en la pintura catalana

EL MOMENT POLÍTIC ACTUAL

Per Catalunya i per la República

Fracassat el cop de Casas Viejas, les oposicions, desempallegant-se ja d'un sentimentalisme demostrat inútil, han tocat una altra corda, puix no poden perdre el temps. La segona onada d'assalt apareix camuflada en document col·lectiu de protesta contra l'excésiva durada del «carrer» i prometenent d'entorpir la marxa de les coses fins que no arribi la crisi. Entre tant, el vell Lerroux segueix, metòdicament, desapareixent xafarderia

que, després d'haver estat maleint les províncies, ara hom vulgui donar la sensació que són indispensables. També de justícia; car és un abús haver erigit en Generalitat la Diputació de Barcelona, reduint, de passada, les tres restants a Delegacions. Deixem-ho, això, per avui. Hi ha una raó més pràctica. De seguretat de la mateixa autonomia i la República.

Tot allò que sigui fer impossible la restauració del règim provincial a Catalunya,

De Dijous — a Dijous

Volem avui fer una mica de memòria als nostres lectors i amics d'algunes realitzacions en curs d'execució, amb les quals MIRADOR entén prolongar la seva acció més enllà del límit que marquen aquestes pàgines, creient així fer més eficaç la tasca que ens hem imposat.

Començarem per la més immediata, que ja es pot considerar com un fet, precedit de mesos de preparació.

Com és natural, donada la proximitat de la data fixada per a la seva inauguració — 15 d'aquest mes, dissabte de glòria —, es troben força avançats els treballs per a l'exposició organitzada per MIRADOR de «Cent anys de retrat femení en la pintura catalana», que serà celebrada a les Galeries Laietanes.

No cal encarrir la importància d'aquest primer Saló d'Art organitzat pel nostre setmanari, sobre el qual apareixerà una àmplia informació en el número vinent. Basti dir, avui, que passa de cent el nombre d'obres que hi figuraran, triades amb un criteri l'eclecticisme del qual no desdii de la selecció a què han estat subjectes. Encara que no tenim la pretensió d'haver vist totes les obres que podrien figurar-hi, gosem esperar que aquesta exposició serà completa en el sentit de no haver negligit cap nom que s'ho valgui d'entre els molts, i la majoria no gaire coneguts, pintors catalans del període que hem escollit.

La informació d'aquest Saló vindrà a ésser com un avanç del catàleg que n'estem preparant, el qual continuarà, a més a més de nombroses reproduccions, succintes biografies dels artistes que hi figuren, biografies que en certs casos han hagut d'ésser succintes per les poques dades que és possible d'arreglar de molts pintors.

Una altra de les activitats que hem desenvololat més intensament en paral·lelisme amb la publicació del setmanari, ha estat tot el que hem fet per a facilitar als interessats pel cinema, un major coneixement d'aquest art dels nostres temps, aportant elements que mereixien tenir-se en compte i exercint una mena d'orientació en un art que, havent estat massa considerat com un passatemps i essent massa barrejat amb ingredients de baixa qualitat, no tenia tot sovint la consideració que calia. No ens podem queixar — tot al contrari — de com ha respost el públic, i n'és prou una prova el concurs que sobre els quatre millors films sonors té lloc actualment i participant al qual rebem nombrosos butlletins. Com hem dit, els films guanyadors seran objecte de projecció. Aquestes quatre sessions i la immediata de la presentació de Topaze seran probablement les darreres que farem aquesta temporada.

I finalment, anunciem des d'aquí que dintre pocs dies apareixerà un llibre editat per MIRADOR, el qual s'inclourà en la sèrie iniciada amb URSS, de J. Terrasa que sortí ja fa un any. Aquest llibre és el reportatge, amb el text revisat i corregit, que el nostre company Carles Sentís escriví sobre Múrcia, exportadora d'homes, que tanta resonància ha tingut per la importància del problema que estudia, el qual arribà a adquirir estat parlamentari.

A la pàg. 8: La nova sala d'actes del Col·legi d'Advocats.

MIRADOR INDISCRET

Fora compliments

El senador argentí doctor Palacios és ja fora. Passeja actualment per Madrid la seva simpàtica i pintoresca silueta de mosqueter.

No és home el doctor Palacios de compliments. En arribar a l'Hotel Colón, on s'estatjava, advertí al porter:

—Tothom que preguntí per mi, que pugui a la cambra. No cal que m'anuncin res per telèfon, ni que em passin cap targeta.

Així es féu.

En Granier-Barrera, que anà a veure el doctor Palacios per El Sol, el trobà escrivint en calçotets — calçotets llargs —, pantufles i samarreta i bevent mate.

—Adelante, y perdone. A mi me gusta estar con comodidad.

En Rubí, el majordom de la Generalitat, li tenia preparats una sèrie de dinars i sopars típics que començà el primer dia a la Taverna Basca.

Però l'estómac del doctor no està per brocs, i el sopar de la Taverna Basca proporcionà al senyor Palacios, l'endemà al matí, una mala estona.

Quan es presentà En Rubí, el senyor Palacios l'agafà per les solapes:

—En eso del comer yo me las arreglaré, eh? Si no me deja usted tranquilo, le pego dos tiros!

A En Rubí encara li dura l'esverament.

D'ací tres mil anys

El doctor Palacios féu un viatge a Montserrat. L'acompanyà el conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Gassol, el qual tingué el bon encert de convidar En Francesc Pujols a l'excursió.

Fou una tarda deliciosa. El secretari del doctor Palacios, senyor Herrero, que és un home d'una serietat que glaça la sang, estava, amb En Pujols, animadíssim.

—Miracle, miracle! — exclamà el doctor en veure'l riure.

En Pujols explicà al senyor Palacios la formació geològica de la muntanya i li féu saber que, segons es calcula, d'aquí tres mil anys no se'n cantarà ni gall ni gallina. L'aigua se l'haurà anat menjant tota.

—Ché, Puchols! — saltà el senador argentí —. Entonces hemos hecho bien en apresurarnos a venir hoy!

—Ni que lo diga! Esto, compañero Palacios, no lo salva ni Dios.

Política i revolució

Durant el dinar, es parlà abundantment de política.

En Pujols féu gran elogis del President Macià.

—Este es un pollo — digué — que se nos vuelva poeta.

La defensa de Francesc Macià per En Pujols es basà principalment, en el fet d'haver aquell reeixit a incorporar l'obrer català al catalanisme, que sempre havia tingut una significació burgesa. En Macià fou qui trobà el deslorigador.

—¿Cómo dice?

—El deslorigador. No sé cómo traducirlo. En Argentina no hay.

L'Argentina! L'ocasió es presentà que ni pintada perquè el doctor Palacios insinués a En Pujols un viatge transatlàntic.

—¿Por qué no viene usted algún día por allá?

—Mire; es verdad. No lo había pensado nunca.

En Pujols afirmà que En Cambó és la tècnica i que Francesc Macià és la inspiració. La tècnica ha fracassat. En canvi, Macià és avui l'amo d'Espanya. Ell, al dir d'En Pujols, és el veritable eix de la política de la República.

A propòsit de la República, va evocar En Pujols els neguits revolucionaris que es passaren a Martorell abans del 14 d'abril de 1931. En Pujols va recordar molt especial-

ment la figura d'un xicot, ferrer d'ofici, que el tenia al corrent del que es tramava.

—Don Paco — li murmurava a l'orella —. Avui he vist el Lluís i l'Amadeu. Ja n'hi faré cinc cèntims.

El Lluís era En Companys, i l'Amadeu, l'Aragay.

Quin xicot, aquell! Quin entusiasme! Havia ja estat detingut pels successos de l'any 1909:

—Es un revolucionario clásico, un revolucionario con patina.

Les dues parts

La visita al Monestir resultà igualment molt agradable.

El doctor Palacios i els seus acompanyants, guiats amb exquisita amabilitat pel pare Abat i el pare Albareda, recorregueren amb detenció la Biblioteca i el Museu Biblic.

—Què li sembla el Museu? — li preguntà a En Pujols.

—Es veu que s'hi dediquen.

Els visitants foren advertits que l'escolania estava a punt de cantar la Salve, per si volien sentir-la.

—Si; vamos de cara a la música — observà En Pujols —. La música es lo central.

En sortir del Monestir, En Pujols prengué pel braç el senyor Palacios i li digué:

—Viendo la biblioteca, el monasterio, el restaurant, etc., etc., han visto ustedes lo universal. Ahora es preciso que vean lo particular, que es la montaña.

Escoltem al senyor Freixa

La fulminant anul·lació de la banda d'atractors que anà a operar a les encontrades de Tarragona, ha omplert d'orgull i satisfacció el governador civil d'aquella província, senyor Freixa.

Cal escoltar-lo, aquests dies!

Recordant els meus bons temps de militar en actiu — explicava a uns amics —, vaig disposar de seguida una ofensiva en forma de vano, de manera que els fos impossible, als malfactors, d'escapar. Però, de moment, s'escaparen. Havia quedat una part desguarnida de vigilància.

—Si, vaja; una branilla trencada!

El diumenge a la nit, el senyor Freixa deia:

—Ja en tinc cinc d'agafats: un a Torredembarra, un a Secuita, un a Salou i dos a Calafell. Encara me'n falten dos.

—Home! Si tant en l'acte de l'assassinat del guarda de Tarragona com en l'assalt de Mora la Nova només eren tres!

—No, no. Sembla que eren quatre. Però ara me'n surten més. Què voleu que hi faci!

Després d'aquesta conversa, es parlà de l'actuació eficaç del sometent.

—Ha prestat un gran servei, un excellent servei! — digué el senyor Freixa.

—No era vostè un detractor molt seriós d'aquesta institució?

—Si, bé, però, ja veureu... entesos?

Un Montaner de segona mà

El senyor Joaquín Montaner, director 50 per cent del projectat Teatre del Poble, va adreçar una carta a la premsa on es feia constar tot allò que es diu per quedar bé. El senyor Montaner y Castaños insinuava d'acceptar una controvèrsia per defensar-se dels càrrecs que se li han fet aquests dies en la premsa. Els dirigents del Consell de les Arts parlaven d'organitzar un acte públic, en el qual el senyor Montaner respondria a totes les imputacions que se li fessin.

Un dels reunits va dir:

—Hi ha un inconvenient. I si l'anunciem i no es presenta?

—Llavors pots sortir tu i et fas passar per En Montaner, acceptant tot compungit i confés els càrrecs que et facin davant del públic.

Salvador Roca i Roca va declinar aquest paper de tant compromís.

La veritat decapitada

La polseguera aixecada al voltant del dissortat Teatre del Poble, va fer que els nostres periòdics inserissin una lletra de protesta del Consell de les Arts.

La Veu de Catalunya, tot congratulant-se d'aquesta protesta, en suprimí la darrera part, precisament el lloc on s'indicava que l'actitud fóra persistent de canviar el senyor Montaner per alguna altra patum de les que feren el joc de la dictadura.

El fet, en si, no té cap importància. Es obvi de dir, però, que el senyor Adrià Gual, director de l'Institut Nacional del Teatre, gaudeix de moltes simpaties al diari del carer de Ferlandina.

Sordària oficial

El dia famós de l'enterrament de l'industrial joier de Gràcia mort per uns atracadors, el secretari del Govern civil, senyor Azcárraga, que representava en aquell acte el governador absent, fou una de les autoritats que, restant impassibles davant la cridoria i les protestes d'una part del públic, seguiren a la presidència de l'enterrament fins que s'acomiadà el dol a l'església.

—Així em plau, don Josep! — li digué algú el mateix dia —. Cal saber, com vostè, mantenir-se ferm en els moments difícils.

—Es lo que hice. Por otra parte, la cosa no iba para mí. Yo estaba allí de prestado.

La veritat és tota una altra. La veritat és que el senyor Azcárraga, que desgraciadament és molt sord, no s'assabentà dels crits ni de les protestes...

El gran opositorista Lerroux entre Miss Andalusia i Miss Balears

sobre xafarderia, emplaçat als passadissos de la Cambra. Ens temem força que sigui aquest el «carrer» que tant invoquen, i llavors caldrà confessar que és un carrer que no es passa. L'aparició d'aquest segon atac combinat ens demostra que, faci el que faci el govern, hi ha una colla de senyors que el volen tirar per terra. Arriba a fer pena el fervor amb què pronuncien la paraula crisi. Segons Lerroux, l'adveniment d'una crisi salvarà moltes coses; i un hom acaba per convèncer-se que l'ex-emperador radical creu que la política d'un país ben governat consisteix en una equitativa repartidora de crisis, avui per a mi i demà per a tu, de manera que tothom tingui la seva estona de poder. La pitjor calamitat que pot caure damunt d'una nació, són els governs durables, que deturen el ball delictós de les carteres i converteixen en una cosa utilitària una bella diversió de societat.

No és difícil, però, d'endevinar que les impaciències del senyor Lerroux reben un reforç dels atabalaments del senyor Maura, el qual és de la natura d'aquells que viuen sempre cremats i sempre a punt d'engegar-ho tot en l'aire, fins a l'últim moment, que es repensen. I, després d'ells, la turbamulta d'enemics del règim a dreta i a esquerra que, pròpiament a dir, són els únics que en l'avinentesa es comporten amb lògica i fan el que han de fer, posat llurs doctrines dissolvents de la República.

Aquest front unit de concupiscents, d'inconscients i de malignes és, ara per ara, una amenaça contra la República. Uns, subordinant la seva consolidació a llurs personals conveniències, els altres, tempestant per donar gust a la gola, i els últims, coordinant l'esforç dels cobejosos i els obcecats i dirigint la maniobra. Fet i fet són els únics que se'n gaudirien, o així s'ho pensen, i ja està bé que la condueixin.

Es hora, doncs, de parlar clar i examinar el fons de les coses. I com que és una bona norma de suposar la pitjor contingència, perquè, parada aquesta, les altres automàticament són resoltes, suposarem que fos possible la caiguda de la República sota les actuals conxorxes, sia per donar pas a una Restauració, sia per instaurar un feixisme. Car el comunisme i l'anarquisme, per ara i molt, no són viables.

Arribat el cas hipotètic, amb quines dificultats es trobaria la Reacció monàrquica o dictatorial? Amb no gaires, donada la forma pacífica de l'adveniment de la República, cosa que implica poca trencadissa. Però amb una de formidable. L'autonomia de Catalunya. Car és increïble que la monarquia volgués acceptar el fet consumat i, d'altra part, els feixismes (moviments sempre ultra-patriòtics) serien rabiosament catalanistes a Catalunya, i anticatalans a fora. Mai no podrien avenir-se. I aquell monarquisme moll de l'antiga Unió Monàrquica de Catalunya, que perdura en algunes inofensives «penyes blanques», no té prou força per sorollar la República. Caldria, a casa nostra, un moviment profund de les capes populars, que ja hem demostrat que no podria produir-se convergent amb Madrid.

Ara bé; tots els que hagin estudiat totes les preparacions que es feren darrerament per enderrocar la Monarquia, ja hauran vist com fins que Madrid i Barcelona es posaren d'acord, tots els esforços eren endebades.

I a qui ens retregui el cas Primo de Rivera, li direm que és molt diferent conservar-se a dalt que enfilar-se.

Només desfigura un poc aquest quadro optimista un detall. L'apatia del govern català a resoldre la qüestió de la divisió territorial de Catalunya. Deixem-nos de les consideracions de principi, que fan inadmissible

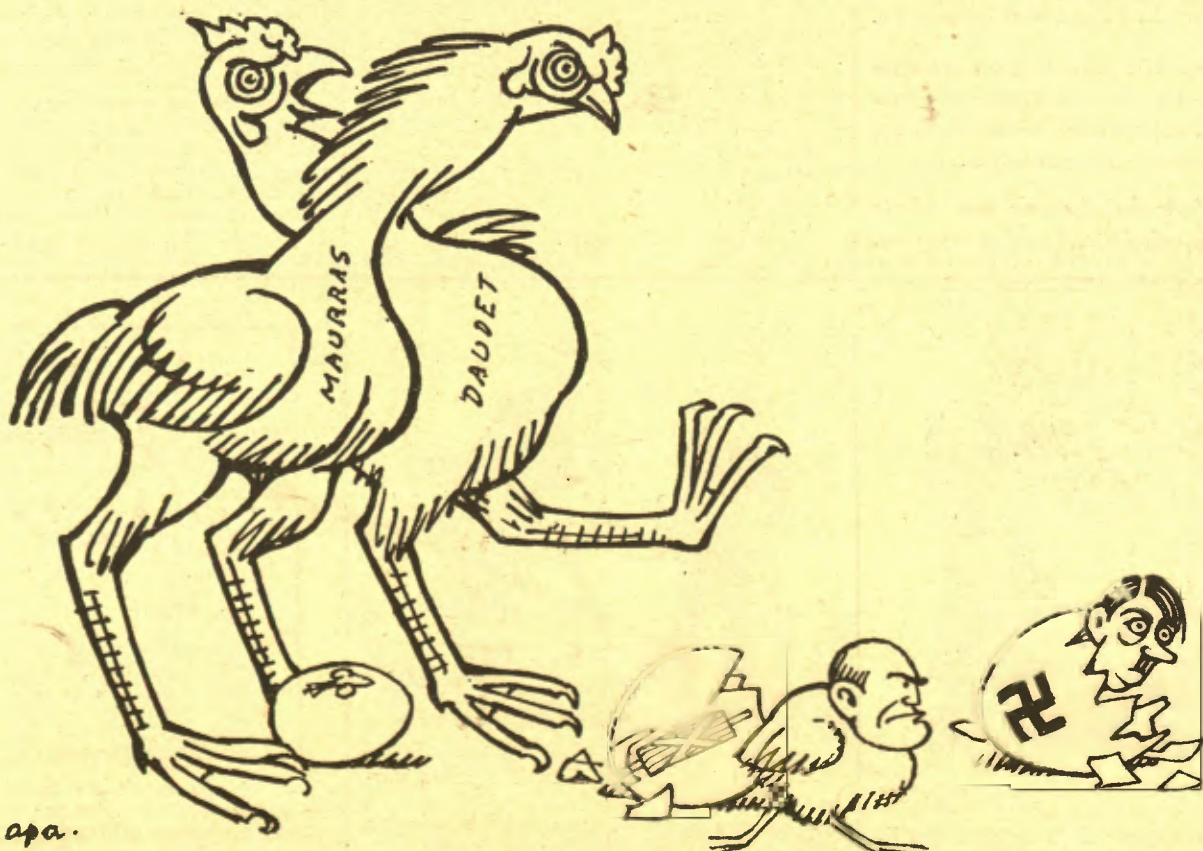
és un cop mortal als adversaris de la República. Un dels secrets de l'èxit del cop d'Estat de 1923 s'ha de cercar en la manera fàcil com es restablí l'esquarterament provincial de Catalunya. Amb una distribució administrativa ben peculiar, resta més segura la

Un altre opositorista: Maura

reconeixença del fet diferencial, i, de retop, defensada autònicament la República.

Es una dita corrent que un edifici no està ben destruït fins que n'han edificat un altre damunt les seves runes. Nosaltres voldríem que una activitat constructiva desensopis aquest enconçiment que avui segella tots els actes del govern de Catalunya. No ens tindrem per ben segurs fins que sapiguem Catalunya autònoma de fet, i en allò més vital, en la divisió administrativa. Sense això, ens fa l'efecte que deixem una porta oberta a tots els mals.

No hi hauria polls si no hi hagués lloques.

JOINVILLE - LE - PONT

LA CIUTAT DEL CINEMA

'La vaca cega' i En Fontbernat

Diuenge passat, a Caldes de Montbui i organitzat pel Centre d'Esquerra d'aquella població, va celebrar-se un acte d'homenatge al diputat a les Constituents Josep Grau Jassans.

Hom hi constata la presència — a més de les autoritats locals i representacions polítiques esquerranes — d'algunes personalitats de l'art, entre les quals figurava l'escultor Manolo Hugué, veí de Caldes.

Va haver-hi vermut d'honor, banquet i — cal dir-ho? — discursos abrindats, a càrrec dels senyors Companys, Aragall, Capdevila, Fontbernat i d'altres.

Fontbernat, com li escau, va fer un parlament inspiradíssim, arpegiant els diversos paràgrafs amb la seva veu d'octava alta. I, entre altres coses no menys emotives, digué:

— Cal aixecar monuments a la muntanya; monuments que realitzarà l'escultor Hugué, i els quals immortalitzin obres com *La vaca cega* de Maragall, perquè quan hom preguntu què és allò, hom pugui veure que és una vaca, un símbol que creà el gran poeta català...

En arribar a aquest punt, Manolo — que escoltava tot donant-se cops de polze al mentó — va estirar l'americana d'En Fontbernat i va observar-li:

— Tu, Mil-homes, no f...! Que es vegi que és una vaca, ja me'n cuidaré jo!

Un que vol plegar

En Rafael Benet, en qualitat de secretari del Saló de Montjuïc, va enutjar-se per la publicació a la premsa d'una carta oberta del Saló de Barcelona. Tot expressant la seva indignació, va deixar anar:

— Aquestes qüestions artístiques en reporten molts disgustos. Si trobés una altra cosa deixaria els pinzells i la crítica i em retiraria.

Que consti en acta

L'escena anterior s'esdevenia en la Junta Municipal d'Exposicions d'Art, i com sigui que cap dels presents no donava importància a aquest afer, En Benet va reclamar que constés en l'acta.

En Ventalló, amb ganes de complaure'l, va indicar a En Merli:

— Feu constar en acta que el senyor Benet es vol retirar.

En Benet, amantent:

— No és això tampoc — replicà —. El que ha de constar és la meua protesta per la carta.

Catalans cent per cent

Entitats que es diuen catalanistes i fins culturals, en llurs comunicats i impresos, empenen un català tan plagat de faltes d'ortografia i de sintaxi, que les més de les vegades la cara us cau de vergonya sols de contemplar-ho. On la malura acusa més virulència, però, és a moltes agrupacions de l'Esquerra, fins al punt que en una d'elles fou presentada una proposició en el sentit que no es consideressin socis efectius aquells en els escrits dels quals hom notés més de vint-i-cinc paraules mal ortografiades per cada cent.

No cal dir que la proposició va ésser refusada gairebé per unanimitat.

Excés d'informació

Fa pocs dies, a les redaccions de tots els diaris s'ha rebut, amb l'encapçalament imprès, la següent nota pregada, que transcrivim íntegrament:

«Asociación del Servicio Doméstico. Av. Puerta del Ángel, 6. Teléfono 15352. Barcelona.

La Junta Directiva de la Associació del Servei Doméstic, posa en coneixement del públic en general, que ha sigut expulsada de la mateixa, la minyona Brígida Bianesa Arín, per haverse comprovat la seva mala conducta i indesitjable prosedir. Al mateix temps i al objecte de que no pugui ésser sospesa la bona fe de algú a qui pogues oferir els seus serveis, aquesta Junta posarà a la disposició de qui pugui interessar-li el retrat de la mentada minyona en el local de la Associació, Av. Puerta del Ángel, 6, 1.º»

La companyia de la "Passió"

Un jove universitari, molt amic de cultivar un *esprit* no exempt, sovint, d'impertinència, invità darrerament el doctor Supprian, que tant treballa per l'intercanvi intel·lectual entre Espanya i Alemanya, a veure *La Passió* que representaven al Romea.

El doctor Supprian arribà una mica tard, però en un moment molt animat de l'obra, i li agradà:

— Amb quin dinamisme treballen, quin moviment escènica! Quina companyia és la que interpreta aquesta obra?

— La companyia de Jesús, em penso — respongué l'alludit universitari.

Quidproquo

Fa pocs dies, a Esparraguera s'inaugurà un orgue amb tota solemnitat. Només cal dir que prengué part a la festa la coneguda artista Pilar Ruffi, que cantà un *Parenostre* que engrescà el rector.

— Molt bo, molt bo! De qui és? — volgué saber el capellà.

— La música, no ho sé; ara la lletra és de Jesucrist — li contestà el mateix universitari alludit en l'anecdota anterior.

Joinville és un de tants poblets dels voltants de París, que els diumenges i dies de festa es veuen envaïts pels parisencs desitjosos de fugir, baldament només sigui per poques hores, de la vida agitada de la capital. En el seu llarg carrer principal, on abunden les botigues, es poden adquirir els objectes

Olga Tchekova

més variats: bicicletes i ceràmiques, fonògrafs i rateres, canyes de pescar i raquetes de tennis. Allà baix, el riu, ample, vorejat de brenadors on abans venien les modistes a ballar la polca al so d'una orquestra tzigana, avui substituïda per un *pick-up* perfeccionat. Influències del cinema?

D'ençà que Pathé-Nathan i Paramount triaren Joinville per a construir-hi els seus estudis, les ribes del Marne s'han modernitzat. Les modestes cases dels pescadors s'han convertit en superbs hotels, i en els brenadors les taules es reserven telefònicament per als directors i estrelles cinematogràfiques que, abandonant els faixos sols elèctrics de l'estudi, els murs del qual s'alcegen opacs a l'altre cantó del pont, vénen, a l'hora del *lunch*, a fruit d'un decorat natural i d'un sol autèntic.

Abans d'entrar a la formidable fàbrica de mentides, és agradable de respirar l'aire del riu i dirigir una darrera mirada a les seves aigües tranquil·les i a les gabarres immòbils.

No és possible visitar un estudi cinematogràfic sense experimentar un cert calfred, un vague sentiment de la força industrial.

Els murs sense finestres ni adornaments, els amples patis de ciment, el continu moviment d'obres i gent atafegada, ens recorden que som en una fàbrica i que el cinema és una gran indústria, un forn immens on es fonen les més grans il·lusions i es forgen les més grans quimeres.

L'atmosfera d'un estudi canvia segons l'hora i segons la temporada. Un raig de sol la transforma. Els directors cedeixen els *plateaux* als arquitectes i decoradors i amb els seus assistents artistes i operadors se'n

van a la recerca de decorats naturals. Cal aprofitar el bon temps per a filmar els exteriors.

Sobre una superfície de cent metres quadrats, al interior d'un dels estudis, ens trobem amb una ciutat en miniatura.

Escampades per ci per lla, unes casetes grises de seixanta a vuitanta centímetres d'alçària. A l'esquerra, la catedral; al centre, una caserna; a la dreta, s'endevina el carrer major. No manca un detall. És la reproducció exacta de Rambouillet — residència estiuenca del president de la República — i la caserna una rèplica de la veritable. Allí, Maurice Tourner, el veterà director de Pathé-Nathan, filmà *Les gâtés de l'escadron* amb Raimu, i ara, gràcies a aquesta maqueta, es filmaran les vistes panoràmiques que podran ajuntar-se a les imatges reals sense que es noti el subterfugi. L'estudi està desert. En el seu yatch *L'Ile-du-Loup*, ancorat no gaire lluny, Maurice Tourner fa la migdiada.

Al bar, al taulell del qual a penes arriba, sucant conciençosament un enorme briox en una tassa de cafè amb llet, em trobo amb Pitouto, que tant d'èxit aconseguí a Espanya amb *La casa de la Troya*. Pitouto, que parla el francès com un gavatx, és sovint sol·licitat pels directors francesos i potser és, d'entre tots els artistes espanyols que viuen a París, el que més treballa en produccions estrangeres.

Davant de la meua estranyesa de veure'l desdijunyar-se a les onze del matí, Pitouto m'explica que se'n va a treballar en exte-

Pitouto

riori, i posant-se de puntetes agafa la tassa, pel que pugui ésser.

Per anar de Pathé-Nathan a Paramount, situat a dalt d'un turó, cal travessar el pont i pujar una costa pronunciada. Contemplo

amb una certa tendresa els edificis familiars, ja que vaig fer-hi, durant dos anys, el meu rude aprenentatge, com a extra primer, com assistent postor en escena després, passant pels serveis d'escenari, laboratori, muntatge i producció.

Creuant el vast pati, veig Olga Tchekova,

Pierre Etchepare

la cèlebre tràgica russa que creà tantes pel·lícules inoblidables, la qual vaig conèixer mentre rodava una de les seves últimes produccions, *Das Konzert*. M'acostava a saludar-la. Karl Anton, el simpàtic postor en escena alemany, se'n afegeix. Tots dos semblen molt satisfets. Junts entrem al pintoresc restaurant de l'estudi.

Quan els estudis estan en plena producció — Paramount aleshores feia quatre o cinc versions en diferents idiomes — res més fantàstic i curiós que l'aspecte del restaurant a l'hora del *lunch*. En una taula, Marcel Pagnol, el cèlebre autor marsellès, i els intèrprets de *Marius* gesticulen i discuteixen en veu alta, contrastant singularment amb la taula de la *troupe* sueca de Marius, presidida pel conegut autor i *producer* Gustav Isbert. Enriqueta Serrano i Manolo Russell escolten els contes fantàstics de Manolo Vico — la capa espanyola del qual s'ha fet popularíssima als estudis — i comenten les escenes de *La pura verdad*, versió espanyola de *Rien que la vérité*, que dirigeix Manuel Romero.

Els alemanys formen també una taula a part. Una *troupe* russa, en la qual destaquen magnífics uniformes de la guàrdia imperial, ocupa una altra taula. Els assistents entren i surten, donant pressa als actors. Pierre Etchepare, que seua amb Suzy Vernon i Mary Giory, protesta perquè no el deixen beure amb tranquil·litat el seu conyac.

I tot aquest món cosmopolita parla, crida i discuteix en el seu propi idioma, mentre els cambrers, atafegats, llisquen entre les taules amb enormes piles de plats que s'aguanten en equilibri ben bé per miracle.

DE CARLO

Gran Concurs de "Mirador"

1. El lector és pregat d'escollir els quatre films sonors que cregui millors, projectats a Barcelona. Més avall donem una llista de films sense caràcter exclusiu. I el lector pot perfectament triar films que no figurin en la llista, la qual només té un caràcter recordatori.

2. El parer del lector ens haurà d'arribar a la nostra Redacció per tot el dia 15 d'abril, i escrit «precisament» en el butlletí de vot que inserim en la pàgina 8 d'aquest mateix número i que apareixerà en els successius fins a la data de clausura del concurs.

3. Els quatre films que obtinguin majoria de sufragis seran projectats, en quatre sessions, en un bon local de Barcelona.

4. Per tal de donar un al·licient als participants al concurs,

el dotem amb tres premis. El primer serà concedit al votant que hagi encertat els quatre films que hauran obtingut major nombre de vots. Els altres dos premis, als altres dos concursants, per ordre decreixent d'aproximació. En cas d'un possible empat, es tindrà en compte l'ordre d'esment dels films en el butlletí en relació amb la votació d'aquests.

Heus ací la llista de films que donem a títol informatiu:

Les llums de la ciutat.
El patriota.
L'express blau.
El comparsa.
Alleluia.
Liliom.
Cimarron.
L'última companyia.
L'Angel Blau.
El milió.
Anna Christie.
Jean de la Lune.
Carbó.
Els carrers de la ciutat.

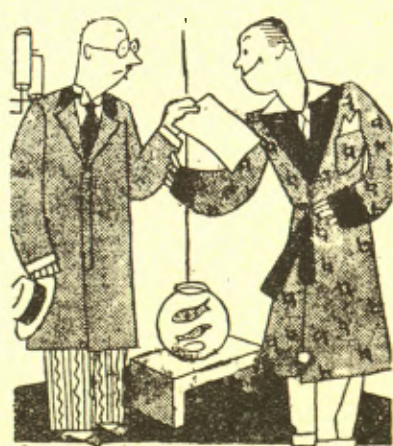
Noies d'uniforme.
Remordiment.
Les aventures de Skippy.
Grand Hotel.
La marxa nupcial.
M. (El vampir de Düsseldorf).
L'opéra de quat sous.
A nous la liberté.
Tabú.
El camí de la vida.
Ombres blanques.
Champ.

Algun comunicant ens ha dit que aquesta llista, tot i ésser feta amb bona intenció, coacciona el lector. No ho creiem: suposem que els participants al nostre concurs no tenen el canvi d'opinions tan fàcil. Alguns d'aquests ben intencionats comunicants troben a faltar-hi algun títol.

Hi falta algun títol, ben digne de figurar-hi entre els darrerament presentats a Barcelona, com *Per la llibertat*, *Catorze de juliol*, o *Sóc un fugitiu*; però ens cal recordar que hi ha algun cas de film originalment mut, sonoritzat a posteriori força temps després de realitzar.

Agraiem als nostres lectors que en el sobre on trametim la resposta, escriguin la paraula «Concurs», ja que creiem preferible no veure cap butlletí fins el mateix dia 15 d'abril.

I e's recordem que des de primer del mes vinent, el nou domicili de MIRADOR és: Corts Catalanes, 589. Telèfon 11430.

— Bé, em paga les 600 llires del vestit que vaig fer-li fa prop de dos anys?
— I vostè seria capaç de cobrar-me 600 llires per un vestit vell!

(Il Travaso delle Idee, Roma)

— I com heu arribat a tenir aquesta barba tan llarga?
— És que quan el meu germà se'n va anar de casa, es va endur la navaja.

(Judge, Nova York)

— I el seu marit no acudi a auxiliàr-la veient que el lladre l'empenia a vostè?
— És va tancar a l'alcova cridant que feia juguesques a favor meu.

(Der Wahre Jakob, Berlín)

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

LAPERITIV

Jaume Bofill i Mates. — Ens vàrem fer amics l'hivern de l'any 1911. Moltes nits, després de sopar m'arribava a la casa de l'Ardiaca. Aleshores encara hi havia el Col·legi d'Advocats. Jo m'enfilava a l'últim pis d'aquella casa; recordo que l'escala feia una olor forta de pell de cavall i de garrofes, perquè allí al costat hi havia una quadra, i no sé per quina obertura e's sospirés de la quadra anaven a morir damunt d'aquells graons de rajola esmolada i vella. En el darrer pis vivia aleshores Jaume Bofill i Mates. Encara era secretari de l'Hospital Clínic, encara no havia entrat de ple a la vida pública. Vivia modestament, rodejat de Morés, de Francis Jammes, de Leopardi. Bofill escrivia aleshores el seu llibre dels *Sonnets*, un dels llibres més originals i més delicats que s'han escrit a Catalunya; potser el millor de tots els que va escriure el poeta. Aquelles nits, en el seu despatx, el diàleg i les lectures de versos s'obrien apartats de totes les coses del món, en el silenci medieval del barri; les campanes de la Seu tocant els quarts i les hores, i un canari que es despertava i feia un reilet per tornar-se a adormir. Eren els únics intrusos a la nostra conversa. Bofill era aleshores més Guerau de Lloist i més poeta que polític; la seva passió s'esmunyia com una anguila tota platejada d'humor, per les arestes simètriques i esmolades dels seus versos impecables, de vegades fresquíssims i directes, de vegades torturats per l'alambí de la retòrica més exigent. Josep Carner, que sempre ha estat el gran amic de Bofill i Mates, cantà aleshores el bigoti que duia Bofill, i el comparà a una herba trista, perquè la discreció personal de Bofill i Mates es concentrava en aquell ros caigut i desmaià del seu bigoti. Bofill treballava a la *Veu de Catalunya* al costat de Prat de la Riba, escrivia molts articles sense signar-los i començà a fer alguns discurs. Però més que res aleshores Bofill era un poeta, que anava caminant sense cap mena d'estridentia entre les parets de la burocràcia i de la política. Després Bofill saltà la paret de la política i va entrar-hi com un gran senyor. És va mirar les coses del nostre país amb aquells ulls plens de comprensió dels antics, que estimaven un jardí fresc, una bella estatua i un savi dient paraules ben dites i sentències elegants. En la política Bofill, més que l'espectacular cridoria de les tribunes, més que la conxorxa i la camelleta, va considerar útil i eficaç allò que se'n diu cultura en tot el sentit noble d'aquesta paraula. Bofill a l'Ajuntament va treballar com un negre i va ésser un home de gran cop d'ull que no descuidà però el detall més mínim. En tota la seva vida de polític no hi ha un gest que no sigui perfectament elegant. A la Mancomunitat, Bofill va respectar la memòria de Prat de la Riba com ningú, i la seva actuació va ésser aquesta: donar la sensació que l'esperit de Prat de la Riba encara no s'havia apagat del tot. Per pur patriotisme i potser per creure's més fidel a l'esperit de Prat de la Riba, Bofill formà part d'Acció Catalana, i influí molt poderosament en la seva creació. Quan després de la dictadura, les coses han anat a parar al lloc en què ara les trobem, els canvis que s'han operat en la posició política de Bofill no obeeixen a res més que a dictats de la seva consciència i del seu patriotisme. Joestic segur que cap influència externa, ni cap mòbil que no sigui de la més noble qualitat, poden haver influït en els seus determinis. Hi ha moltes persones que en judicar les contradiccions i les zigzagues de la vida d'un home públic, no tenen en compte aquests fenòmens íntims i dolorosos de la consciència, de la consciència que rectifica camins i que imposa virades. I és que molts dels que judiquen són precisament persones sense consciència, o persones poc sensibles a aquest imperatiu interior que marca els deures i les posicions. A mi que cada dia en semblen menys respectables totes les moixigangues i les tombarelles polítiques, i que per temperament em sento cada dia més allunyat d'allò que vulgarment s'entén per política, en el cas de Bofill i Mates no se'm podria escapar un mot que no fos de respecte, perquè Bofill per damunt de tot ha estat un perfecte home de consciència i un cavaller integral. I aquest precisament p'tr mi és el gran mèrit i el gran valor de Bofill i Mates. Era un home que la seva presència en un lloc o en un afer ja era una garantia. Ningú ha pogut dubtar mai de la seva honorabilitat ni de la seva elegància, i això aquí no és escrit com qui llança rams de flors sobre una tomba; si no estigués convençut d'això, creuria que feia una ofensa o si més no una indelicadesa a la memòria d'un amic.

Bofill ha cremat molta vida i ha patit en l'ànima i en el cos, amb tot el que hagi hagut tenir d'humiliant, de patètica o de desconcertant la reacció del nostre país davant dels fets interiors i de les desgràcies que ens han vingut de fora. El patriota lligat a les galeries de la política activa havia hipotecat la seva salut i la tranquil·litat dels seus nervis. De tant en tant algun àngel deuia agrair-li la seva bona fe i li posava als llavis els discursos més ben construïts, més brillants, més vellutats de paraula, més correctes que s'han pronunciat en català.

Bofill fent de polític i d'escriptor polític sentia enyorança del Bofill poeta que ell mateix havia batejat amb el nom medieval i rutilant de Guerau de Lloist. Els estius però s'escapava a Viadrau, anava mastegant brots de farigola, bevia aigua fresca de la font de l'Aramany, anava a caçar amb els vicaris, descobria entre el vermell d'uns garcerans granats, la galta vermella d'una patida, i tornaven els versos, que, cada vegada amb més exigència, feia passar per l'alambí, i cada vegada li sortien més serens, més d'aquella olor que se sent al camp quan acabem de cremar herba tendra. Així vingueren al món *Selvatana amor* i l'*Ofrena rural*, i últimament, com si escurés totes les possibilitats interior d'humor, d'anàlisi i de sinceritat, aquest llibre preciós, desolat i incisiu de les *Sàtires*.

Bofill, a la darrera època tenia també en els seus ulls alguna cosa desolada, de tristesa i de desensic potser, que l'endevinàveu dins d'una blavor somrient, comprensiva, delicadament apagada, una blavor així com d'aigua marina.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

I SALÓ MIRADOR

Cent anys de retrat femení català

Inauguració: 15 d'abril
GALERIES LAIETANES

RÚSSIA D'AHIR I D'AVUI

Al volt d'un reportatge

Malgrat el que passa en altres països que, ara l'un, ara l'altre, ocupen el primer pla de l'actualitat mundial, hi ha un país que, des de fa una colla d'anys, aconsegueix el rar privilegi de tenir sempre els ulls de tot el món girats envers ell. Aquest país és — ja s'haurà endevinat — Rússia, millor dit: U. R. S. S., com és la gairebé impronunciable designació oficial.

En efecte, la colossal experiència que el bolxevisme practica sobre milions d'habitants, no deixa ni un moment de tenir des-

nia, fins a signar-hi pactes de no agressió que feien esperar que els soviets es mantindrien neutrals en cas de conflicte a propòsit del corredor polonès.

Però aquest fet, sobre les conseqüències del qual és aventurat d'emetre prediccions, no té una força prou gran per fer pensar uns dies en Rússia com la projecció, en un cinema barceloní, d'un reportatge impressionant: la commemoració de l'aniversari de la fundació de l'exèrcit roig amb gran parada militar a la Plaça Roja de Moscou.

«La infanteria, en un port d'armes espectacular...»

vetllada l'atenció. Un darrer l'altre, a les llibreries, als quioscos, apareixen interminables els llibres sobre la Rússia d'abans i la d'ara — sobretot la d'ara —, històries de la revolució, biografies de personatges, obres expositives i dogmàtiques, pamflets i fullets de propaganda, relacions de viatges, etcètera, etc., sense parlar dels treballs i articles innombrables de les publicacions periòdiques.

I tota aquesta immensa producció, d'on no és exclosa la monotonia, i que una selecció no massa aprofundida reduiria enormement, es veu que troba un públic que la consumeix.

De tant en tant, qualsevol fet proporciona un guany major d'actualitat a tot el que fa referència a la U. R. S. S., o sorgeix un pretext que suscita el comentari.

Ara s'han produït ambdues coses a l'hora. D'una banda, Anglaterra, que en 1929, sota el govern de MacDonald i de Henderson, havia reprès amb els soviets les relacions diplomàtiques trencades pel govern Baldwin, acaba de cridar el seu ambaixador a Moscou després d'una conversa no massa amable amb Litvinoff a propòsit de la detenció de sis subdits britànics acusats de maniobres antisoviètiques. Aquest incident, que des dels primers moments perdé el caràcter de fet divers, ve en un moment en què la política exterior dels soviets sofria canvis que no poden ésser passats per alt: l'adveniment de Hitler trencava les bones relacions que, de Rapallo ençà, mantenien Alemanya i Rússia, i aquesta s'acostava a França i a Polò-

Aquest reportatge va acompanyat d'un altre de retrospectiu, que forma amb ell un contrast fortíssim. Que llunyans ens semblen aquells personatges d'uniformes llampanants, feixucs de condecoracions, aquelles dames de la cort tapades del coll a la punta dels peus i cofades amb uns enormes barrets! La fastuositat de les cerimònies dels temps imperials sembla una mica d'òpera d'un Lubitsch, i, per pensar tot el que de corcat i d'injust tenia aquell règim, cal un esforç i recórrer als més o menys vagues coneixements històrico-polítics de cada u.

Després, sense transició, l'espectador contempla a vista d'ocell aquells quadros espessos de soldats, amb un abric fins als peus, atapeïts semblant parterres en la immensa plaça, amb els bulbs del Kremlin al fons i el rígida mausoleu de Lenin, sota el qual vindran els membres del govern, Sta'in al cap, amb gorra i bonets de pell. Només algun representant diplomàtic estranger porta barret fort, i l'uniforme d'un agregat militar italià, amb la seva alta gorra i els seus legions cènits, contrasta amb la indumentària militar soviètica, tan severa.

La desfílada és inacabable: la infanteria en rengles llarguíssims, en un port d'armes més espectacular que el de cap altre exèrcit, la cavalleria de Budieny, els tancs i els canons arrossegats per tractors, mentre els avions brunzen pel cel.

Després de la desfílada militar, masses de poble, canalitzades per acordonaments humans, que passen inacabables, amb pancartes i banderes.

I és precisament el material humà, no el material mecànic, el que fa més efecte d'aquesta exhibició, muntada per un postor en escena expert en el maneig de grans masses. L'espectador s'adona perfectament que la impressió que rep de l'espectacle ha comptat en els càlculs de l'organitzador, el qual s'ha esmerçat a produir-la i hi ha reeixit plenament, car ja és constatat que els russos, en el teatre, en el cinema, o en les manifestacions de carrer, excel·leixen com ningú més en l'art de jugar les masses.

Els organitzadors han comptat amb aquest efecte, i l'han volgut. Es tracta, al capdavant, d'un acte de propaganda, i ja hem dit més d'una vegada que tots els règims de dictadura cultiven la propaganda i no hi planen res.

Però, a despit del que la part espectacular pugui fer augmentar la impressió de potència militar efectiva de la U. R. S. S., una cosa queda evident: que la Rússia d'ahir és encara més militaritzada que la d'ahir, i per bé que els seus dirigents es defensin de tot propòsit imperialista, aquest és un factor a tenir en compte.

Si més no per relacionar-lo amb la creixent militarització que fa frisar els altres països on hi ha dictadures establertes i amb els neguits revisionistes que senten Itàlia i alguns països de l'Europa central.

Rússia no es queda pas gens enrera en la cursa als armaments que, més o menys dissimuladament, han emprès una colla de països. I ja és sabut que l'existència de material inflamable és afavoridora de les explosions.

Mirant a fora

França, país de negres

i de jueus, segons Hitler

Ja fa uns quants anys, Hitler va publicar un llibre — acció, com és notori, a l'abast de tots els talents — que és l'evangel del nacional-socialisme. Aquest llibre es titula Mein Kampf (La meua batalla) i, segons una autoritat de l'Alemanya actual en uns deu manaments del periodista, «tot escriptor o periodista que no té sobre la seva taula el llibre Mein Kampf manca als seus deures envers el poble i envers la seva professió».

Són d'aquesta obra de Hitler les ratlles següents: «L'implacable enemic mortal del poble alemany és França. Aquest poble, com més va més guanyat per l'ennegriment, representa, pel seu lligam amb els objectius de dominació jueva de l'univers, un perill permanent per a l'existència de la raça blanca a Europa. Car l'empestatment realitzat a les ribes del Rin per la sang negra correspon igualment a la set de venjança sàdicament perversa que anima el xovinista enemic hereditari del nostre poble, com a la determinació que han pres els jueus de començar pel centre l'embordiment del continent europeu i de retirar a la raça blanca les bases d'una existència autònoma infectant-la d'humanitats inferiors».

«El que França, agullonada per la seva set de venjança, dirigida metòdicament pels jueus, fa avui a Europa, és un pecat contra l'existència de la humanitat blanca i provocarà contra aqueix poble tots els esperits de venjança d'una generació que haurà reconegut en la vergonya racial la marca del pecat original de la humanitat.»

Germans ben avinguts

El nou ambaixador dels Estats Units a París és Jessie Strauss, que a Nova York dirigeix, amb el seu germà, els grans magatzems Macy (ten cents store, tot a deu centaus).

S'ha dit que havent contribuït quantiosament els fons de propaganda del partit democrata, la seva immensa fortuna havia contribuït de molt a fer-lo nomenar ambaixador.

Però també s'ha dit que mentre Jessie Strauss sostenia la candidatura Roosevelt, el seu germà finançava la candidatura Hoover.

De manera que, fos quin fos el resultat del sufragi, l'ambaixada nordamericana a París havia de correspondre als magatzems Macy.

Hitlerians convençuts

Els jueus saluden el govern de Hitler.
(Cyrylik Warszawski, Varsòvia)

Un decàleg feixista

1. — Sàpigues que el feixista, i sobretot el milicià, no ha de creure en la pau perpètua.
2. — Els dies de presó són sempre merescuts.
3. — També es serveix la pàtria muntant la guàrdia al costat d'un bidó de benzina.
4. — Un company ha d'ésser un germà: primerament, perquè viu amb tu; després, perquè pensa com tu.
5. — El fusell, la canana, etc., t'han estat confiats no perquè els deixis rovellar en l'ociositat, sinó perquè els conservis en previsió de la guerra.
6. — No diguis mai: «El Govern paga!», perquè ets tu mateix que pagues, i el govern és el que tu has volgut i en nom del qual portes l'uniforme.
7. — La disciplina és el sol dels exèrcits; sense ella, no hi ha soldats, sinó confusió i desfeta.
8. — Mussolini té sempre raó.
9. — El voluntari no pot invocar circumstàncies atenuants quan desobeïx.
10. — Una cosa t'ha d'ésser particularment cara: la vida del Duce.

W.

UN AFER EN SUSPENS

El conflicte sino-japonès

El conflicte sino-japonès — que actualment es troba en un període de pausa, però que no vol pas dir que ja estigui solucionat — ha d'ésser considerat sempre com un perill per a la pau mundial per les complicacions que podria causar.

Es sabut que la Societat de les Nacions, seguint les conclusions del report Lytton, havia decidit sobre aquest conflicte en sentit contrari al Japó; però no és generalment conegut que la Lliga ginebrina havia sofert la influència dels Estats Units, els quals es-

travessava el país, cridà el filòsof Wang-Yang — una mena de Karl Marx del temps — i li demanà consell sobre la manera de millorar les condicions dels seus súbdits.

—Majestat—respongué el filòsof—, per a abolir la misèria cal matar la seva mare, la riquesa.

L'emperador concedí plens poders al filòsof, i aquest es posà a la feina per tal de posar en pràctica les seves rudimentàries idees comunistes. Però ben aviat Wang-Yang s'adonà que amb el seu procediment la mi-

Tropes japoneses operant a Manxúria

tan absolutament decidits a no reconèixer en Manxúria un Estat establert de fet amb la força.

Després del 1895 foren nombroses les convencions elaborades per tal de regular la posició de Rússia, primerament, i del Japó després, a Manxúria, territori administrat per Xina.

Les forces d'ocupació militar que el Japó hi tenia, haurien superat les establertes pel darrer tractat. Sobre aquest punt s'han basat totes les protestes xineses i és l'únic sobre el qual el govern de Tòquio s'ha trobat efectivament en fals. Però cal reconèixer que ha estat a seguit d'aquest error japonès que Xina ha pogut insinuar tota una sèrie de sabotatges polítics i econòmics i unes greus provocacions locals. Les hostilitats de Xina revelen — a qui ho estudiï bé — tot un pla elaborat i conduït sistemàticament.

Després de la revolució de 1911, i més encara de la del 1928, la dita República Xinesa ha començat a reclamar, con avui fa Alemanya, la revisió dels tractats, declarant-los imposats amb la força i per tant irregulars i no equitatius.

Xina s'ha agafat de bon principi a la convenció sino-japonesa, esperant obtenir així l'ajut d'aquelles potències que veuen amb mals ulls la ràpida evolució de l'imperi del Japó. Xina creu poder explotar el seu efímer èxit ginebrí indicant-lo com a precedent per a l'anul·lació de totes les capitulacions. És l'acostumada política de les chinoiseries.

Tot ja ha estat dit sobre Xina, aquest país multiforme de 400 milions d'habitants. La seva anarquia, la seva misèria, el seu desordre social i econòmic, l'orgull desmesurat del seu govern, que de central només té el nom, són avui coses sabudes. La seva mania de modernisme no entusiasma ja ningú, ni tan sols els americans, i amb això ja és tot dit. Pel que fa a la seva unitat, és reconeguda materialment impossible. D'altra banda, la seva xenofòbia, que els dirigents proven vanament d'atenuar, no pot deixar d'ésser motiu de preocupació per a l'esdevenidor.

Pot semblar exagerada aquesta afirmació nostra, però la veritat és que a Europa pocs coneixen la veritable situació de l'immens país, que no pot ésser considerat com d'una sola nació, sinó més aviat com una aglomeració de nacions, d'una mateixa raça originària, si, però diverses substancialment de mentalitat.

El Celest Imperi ha ensenyat moltes coses als occidentals — cal tenir present que moltes invencions són xineses, com la brúixola, els mapes, la pólvora i que el més vell diari del món és xinès —, però la civilització xinesa no ha avançat des de fa molts segles.

Xina s'ha caracteritzat pel seu odi envers els europeus, amb els quals ha rebutjat sistemàticament de tenir contactes de qualsevulla mena, i Anglaterra, no fa pas molts anys, hagué d'usar tots els mitjans, pacífics i bel·licosos, per poder establir amb ella els primers bescanvis comercials.

Una de les coses que generalment s'ignoren, per exemple, és que el primer experiment comunista fou intentat a Xina ja fa mil anys. Un vell emperador d'aquell temps, impressionat per la greu crisi econòmica que

sèria, en comptes de disminuir, augmentava considerablement. El sobirà, davant d'aquest resultat, morí de dolor i el filòsof s'apressà a deixar en mans més expertes la cura de millorar la sort del seu país.

Sobre el Japó també s'ha escrit i parlat molt, però amb més exactitud, perquè les seves portes són obertes indistintament a tots els estrangers, que hi troben àmplia i cordial hospitalitat.

També el Japó és un gran país desgraciat, devorat per inquietuds internes. Té una població que és multiplicada en raó geomètrica i les seves collites són generalment migrades, el seu balanç estatal acusa un dèficit creixent, la seva organització és encara arcaica. De més a més, agreuja les coses el malestar social, amb un inici de lluita de classes, amb la migrada situació de les professions liberals i amb una producció industrial exuberant.

La sortida del Japó de la Societat de les Nacions no pot deixar d'ésser considerada com un fet dolorós. Es veritat que, segons el pacte de la Lliga ginebrina, aquest allunyament esdevindrà efectiu només dintre de dos anys, i mentrestant poden sorgir eventualitats que permetrien al govern de Tòquio de desdir-se dels acords presos ara. També podria esdevenir-se un canvi en la situació de l'Extrem Orient que fes repensar el Japó. Es parla de negociacions directes que estarien en curs entre els governs de Tòquio i Nankin per tal d'arribar a un acord que podria fer suspendre les hostilitats, les quals han cessat després de l'ocupació del Jehol per part de les tropes japoneses, que fins ara no han passat la famosa Gran Muralla, i per tant no han penetrat en territori xinès pròpiament dit.

En el termini de tres mesos concedit al Japó per la Societat de les Nacions per a fer conèixer les seves decisions quant a les recomanacions votades per l'Assemblea, aquestes negociacions podrien conduir a un acord eventual. Si això no es produís, potser seria l'exèrcit xinès el que rependria l'ofensiva, i no el japonès, el qual ha pres un caràcter defensiu de les posicions conquistades.

Donada la situació política, social i econòmica de Xina, no és possible d'advertir previsions una mica fonamentades sobre el que podrà ocórrer en aquests mesos, però en interès de la civilització i de la humanitat és de desitjar que les negociacions directes tinguin un feliç èxit i que entre tots dos pobles, d'una mateixa raça i que tenen comunes virtuts i defectes comuns, com llurs governants culpa i raó recíproques per l'actual estat de tensió, sigui definitivament possible que es formi una atmosfera de pau que consenti una col·laboració amistosa en l'interès comú.

Pel que fa a la Societat de les Nacions, aquesta no pot desinteressar-se del conflicte, perquè la Xina resta formant-ne part i perquè el Japó fins el 1935 continua també essent-ne considerat membre. De més a més, cal tenir en compte que les sancions estipulades per la Societat de les Nacions i llur aplicació, en virtut de l'Estatut, poden ésser esteses també als països no adherits.

TIGGIS

I SALÓ MIRADOR

Cent anys de retrat femení català

Inauguració: 15 d'abril
GALERIES LAIETANES

SASTRERIA

F. Vehils Vidal

7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. PELLICER

REBUDA la primera col·lecció de novetats país i estranger, per aquesta primavera.

PREUS LIMITATS

APROVAT PER
L'ACADEMIA DE
MEDICINA I
CIRURGIA DE
BARCELONA

TONIC

LABORATORIS

NERVIOS

CERA S.A.

ANEMIA CEREBRAL, VERTIGENS, PESOMBRES,
MEMORIA INFIDEL, FATIGA, DESNUTRICIO...Comenceu sempre per on tots han d'acabar davant uns
nervis destroçats.VENDA
FARMACIAS

VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39 - BARCELONA

EL CINEMA

L'actualitat cinematogràfica

Sants d'altres terres

Hi ha en la història que serveix de guió al film *El miracle de la fe* (*The miracle man*) un fons d'estricta humanitat, una intenció edificant, que fa que la pel·lícula pugui conèixer un èxit més o menys regular davant de tota classe de públics. Altra prova no voldríem del que avancem, que la falaguera acollida que la gent féu a la versió muda d'aquesta història: *El miracle* és un film que perdura encara en la memòria de molts. Però l'anècdota del film és curiosa, xocant diríem, perquè revela una mentalitat religiosa específicament americana.

La història d'aquest vell que la gent coneix amb el sobrenom de *Patriarca*, que és un home just i fervorós, que recita la Bíblia de memòria, que fa figura d'humilitat i que és capaç de guarir els malalts invocant l'omnipotència de la fe, és una història que s'acomoda molt bé amb la fluïdesa dogmàtica del protestantisme que en terres d'Amèrica veiem ramificar-se en una innombrable legió d'esglésies, sectes, missions. Així, a voltes, el sentiment religiós inicial, per dir-ho així, arriba a laïcitzar-se talment que és difícil, davant d'un moviment tan important com el de la *Christian Science* — en el qual moviment cal pensar tot veient *El miracle de la fe* —, anar a destriar el que hi ha de miracle, en l'accepció religiosa del mot, i el que hi ha simplement d'auto-suggerió salvadora. Naturalment que el públic, el nostre públic, es desentendrà en absolut de tot això per no ésser sensible sinó a aquell fons d'estricta humanitat que aludem i que el film, com a bon film que és, conte. Tanmateix hem insistit exclusivament sobre la noció de miracle en aquest film, per explicar el film i res més. Situat el film en l'atmosfera dins la qual evoluciona, referit a la mentalitat que suggereix l'assumpte, l'obra cobra un valor intrínsec a remarcar. Els que coneixin les admirables descripcions de les cures per la fe, consignades per un home autènticament americà com fou William James en el seu llibre sobre *Les variacions de l'experiència religiosa*, veurà el film amb un interès major.

Madge Evans

en el marc d'una India fabricada a Hollywood amb aquella admirable despreocupació dels americans. I la gent s'hi diverteix i es divertirà més encara si pogués prescindir del faquir, però el faquir arriba invariablement a punt de conduir els esdeveniments vers el destí que ell els endevina.

La sintaxi del film

Parlem de cinema. Ja que els programes de quaresma ens en distreuen, felicitem-nos que una conferència, una conferència de J. Carner Ribalta sobre *Sintaxi del film*, ens obligui a no desatendre les nostres obligacions.

Carner Ribalta manllevant l'expressió a D. W. Griffith, ha parlat davant dels socis de l'Associació de Cinema Amateur, de la morfologia del film, de la tècnica que consisteix a agrupar les imatges i d'obtenir per llur correcció les escenes de la mateixa manera que en bona gramàtica la frase neix de l'ordenació dels mots que són les parts de l'oració. La seva conferència ha volgut ésser abans que res pràctica, eminentment pràctica i concreta, com s'esqueia a una conferència dirigida a un públic entre el qual hi ha persones que tenen la dèria de fer films. Com i quan cal emprar el primer pla, el pla intermedi, el pla general, com i quin ritme cal emprar, en començar i en acabar, en aquesta o en aquella escena. Problemes de sintaxi cinematogràfica que el conferenciant ha sabut simplificar, sintaxi doncs elemental, *grosso modo*, tal com les circumstàncies aconsellaven. Per damunt de tot, repetim-ho, conferència pràctica, i heus aquí l'important per nosaltres. Si hem de pensar en una possible producció nostra, arriba el moment de substituir les brillants, i per altra banda justes de vegades, teoritzacions per les investigacions concretes que han de conduir cap a la tasca constructiva.

Un exemple: "Topaze"

Quan la crítica s'apodera d'un qualificatiu que dispensa de pensar, quin abús no en fa. *Teatre filmat!* Com si la presència sistemàtica dels primers plans, relligats als plans generals mitjançant el fos encadenat o els plans americans, és a dir com si els elements de la sintaxi cinematogràfica, no fossin presents en *Jean de la Lune* o en *Marius!* A prop del teatre sens dubte, però creant, en la fermentació d'una proximitat teatral, un cinema on hi ha ritme i on el diàleg cobra totes les seves excel·lències, en honor de la llengua i en honor del cinema, servint dos senyors sense malmetre l'espectacle, els francesos potser tenen avui aquesta missió. Ara ens arriba fresc el *Topaze* de Joinville, que MIRADOR presentarà aquest mes i del qual parlarem doncs en moment més oportú. Un exemple que ens plau assenyalar.

JOSEP PALAU

"Mirador" presentarà "Topaze"

A finals d'aquest mes, tindrà lloc al Coliseum la sessió de cinema que estem preparant per presentar a Barcelona el darrer film de Joinville, *Topaze*, adaptació per Louis Gosnier de l'obra més cèlebre de Marcel Pagnol, un dels èxits més esclatants del teatre francès contemporani.

Per aquesta sessió ens hem assegurat l'exclusiva de la còpia original, sense subtítols, la qual còpia doncs no serà projectada sinó una sola vegada a Barcelona. També ara estem treballant per aconseguir un programa de complement que s'ajusti al to de la sessió.

Preguem als nostres lectors consultin el nostre pròxim número en el qual podrem ja donar la data exacta ensems que concretar les característiques d'aquesta sessió.

Els valors de l'obra original, el fet d'ésser aquest film una mostra típica d'una certa classe de cinema en la qual els francesos s'han revelat mestres, com ahir ho demostraven amb *Marius* i *Jean de la Lune*, les excel·lències d'una interpretació que reuneix els valors de primera fila de la comèdia francesa, són prou arguments que ens han instigat a encarregar-nos de la presentació d'aquest film a Barcelona, dedicant aquesta sessió als nostres lectors que han apudat les anteriors sessions, cada volta més escasses, pel criteri més i més exigent que les inspira.

PANORAMA

La música i el cinema

«La qüestió que es planteja primerament és aquesta: música o sorolls?, cant o paraula?, llibertat de la imaginació artística o fidelitat realista? Sobre aquest punt cal pronunciar-se obertament i combatre per tots els mitjans la tendència materialista que no es justifica per cap dels grans corrents artístics contemporanis, i encara menys per les preteses exigències particulars de l'art cinematogràfic. Tot art és una lliure transformació de la realitat, però el cinema ho és per excel·lència. Basat sobre aqueixa convenció fonamental de les ombres que hom pren per coscos, no deu res a l'observació escrupolosa de la realitat material, i ho deu tot a les suggestions, a les evocacions que són l'essència de l'art mateix. Res no hi ha de tan irreal que el cinema no ho pugui transformar en la realitat superior d'una successió rítmica de les imatges i dels sons. Sembla que no és pas el cinema que pugui temer la paradoxa pròpia de l'òpera, en la qual els accidents humans es descabellen sobre un pla continu de música. I vetaquí precisament el que tem! Aquesta temença es revela en tots els films sortits més de l'especulació industrial que no pas d'una imaginació artística. Hom la sent indirectament adhuc en films d'avantguarda en què un artista de debò com René Clair (en *Le Million*) fa entrar l'element musical amb un partit pres de paradoxa burlesca (marxa dels creditors, cor i desfílada al commissariat de policia). Hauria d'ésser, al contrari, una llei general acompanyar amb música la més gran part de tot film, sigui quin sigui.»

(De Massimo Mila a Pegaso.)

I SALÓ MIRADOR

Cent anys de retrat femení català

Inauguració: 15 d'abril

GALERIES LAIETANES

FEMINA

DISSABTE DIA 8

Estrena de la producció de

Samuel Goldwyn i dels

ARTISTES ASSOCIATS

per Ina Claire, Joan Blondell, Magde Evans i Lowell Sherman

Comèdia frívola basada en la divertida obra teatral de Zoe Akins

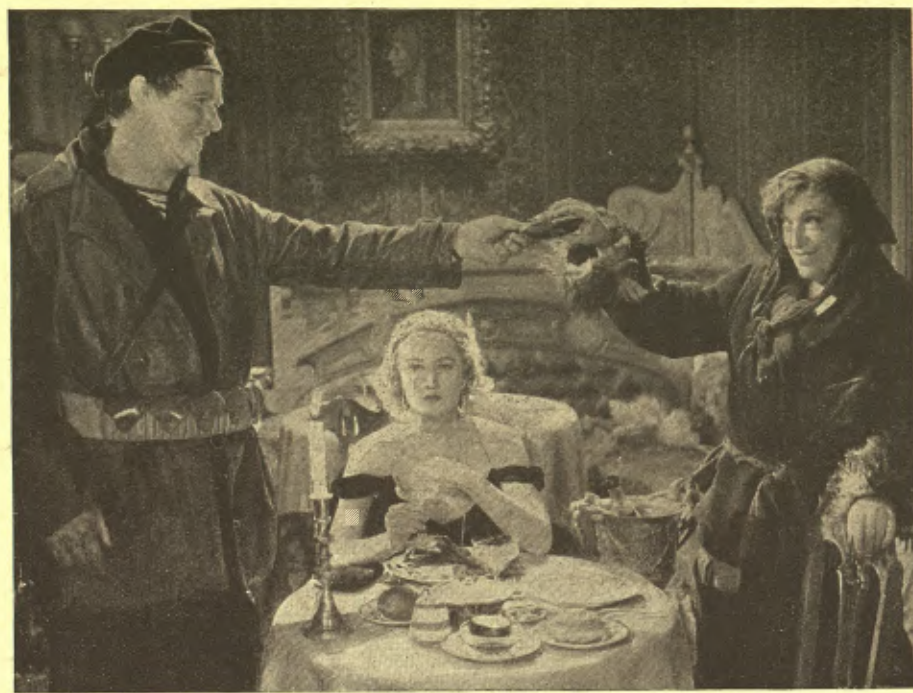
Direcció del propi LOWELL SHERMAN

La lentitud del film parlat

Au commencement était le rythme, es titula un curiós llibre de J. Roussille. Al començament d'aquest article, parlarem també del ritme. En un treball sobre cinema, art en el qual el ritme juga un paper tan important — *ritme o mort*, ha dit Léon Moussinac —, aquest començament és gairebé obligat.

«Aquest film no té ritme», es diu i s'escriu molt sovint davant la lentitud fatigant d'una pel·lícula parlada. Anem a pams. Les imatges d'un film tenen una marxa. Aquesta

més amunt. A imatges de molta durada, correspon una marxa lenta. I els diàlegs llarguissims de les primeres pel·lícules parlades determinaven unes imatges llarguissimes. Mentre dos parlaven, sentíem moltes coses i només en vèiem una. Però aviat alguns directors asseguraren haver trobat la solució del problema. I mentre dos parlaven, multiplicaven les imatges, ens oferien una alterança de primers plans de's dos interlocutors, bellugaven la cambra, per tal d'obligar-los, no tan sols a sentir coses, sinó tam-

«El tigre de la Mar Negra»

marxa pot ésser lenta o ràpida. A imatges de molta durada, correspon una marxa lenta. A imatges de poca durada, correspon una marxa ràpida. Ara bé: aquesta marxa, lenta o ràpida, pot tenir o no tenir ritme. Pot ésser ordenada o desordenada. El ritme, doncs, no té res a veure amb la lentitud o la velocitat. No té res a veure amb el moviment, sinó amb l'ordre d'aquest moviment.

Aclarit això, constatem que s'ha dit i repetit que la marxa de les imatges cinematogràfiques ha de tenir no tan sols un ritme — naturalment, això no es discuteix —, sinó que també ha d'ésser accelerada. Per què? Els uns diuen que el cinema, la més jove de les arts, és l'art del nostre temps per excel·lència, i que ha d'estar d'acord amb el dinamisme febril de la vida actual. Els altres, més intel·ligents, afirmen que el cinema és un art eminentment visual. I que, tenint en compte que la vista és un sentit molt viu i molt subtil, que copsa ràpidament les coses, el cinema ha d'estar d'acord amb aquesta percepció accelerada de l'ull. Evidentment, tant els uns com els altres tenen raó. La marxa de les imatges cinematogràfiques, doncs, ha d'ésser ràpida.

Però heus ací que el cinema parlat efectua una entrada de cavall sicilià, i s'apressa a dir, i fer, tot el contrari. La marxa de les imatges dels primers films parlats era terriblement lenta. Per què? Ja ho hem dit

bé a veure'n. Però això no solucionava gairebé res. En efecte: abans, les paraules tenien un fons únic: una imatge llarga. El nou procediment invertia els termes. Eren les imatges curtes que tenien un fons únic: un diàleg llarg. El desacord continuava.

Finalment, però, sembla haver-se arribat a un acord satisfactori. No cal pas suprimir les paraules. El cinema ha fet amb el verb una bona adquisició que no s'ha de negligir. Cal, sí, escurçar les frases, no prodigar-les tant, tot i alternant-les amb els sons. Així, a frases curtes corresponen imatges curtes. A imatges curtes corresponen imatges ràpides. La marxa accelerada necessària en un film. A més, en no abusar tant de les paraules i en prodigar més els sons, tenim que aquests, ultra ésser tant o més rics en possibilitats expressives que les paraules, no imposen una durada determinada a les imatges.

Aquestes consideracions ens han estat suggerides per alguns films que hem vist darrerament. Entre altres, la pel·lícula de John Cromwell, *El tigre de la Mar Negra*. L'anècdota era negligible, de tan convencional. Però la disminució de diàlegs, les frases curtes d'aquests, la gran importància donada als sons, eren prova tangible que el cinema parlat va trobant lentament les seves lleis. Unes lleis purament cinematogràfiques.

SEBASTIÀ GASCH

PUBLIC CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

Sessió a dos quarts de quatre. A les sis, sessió especial, numerada a 2 pessetes l'entrada

REPORTATGES CINEAC

EQUINODERMS (documental)

Noticiari Fox Sonor

LA CATIFA MÀGICA

Ferrocarrils Nordamericans

PROXIMAMENT

LA INQUIETADORA E INQUIETANTE

MARLENE DIETRICH

en **LA VENU RUBIA**

DIRECTOR **VON STERNBERG**

Es un Film Paramount

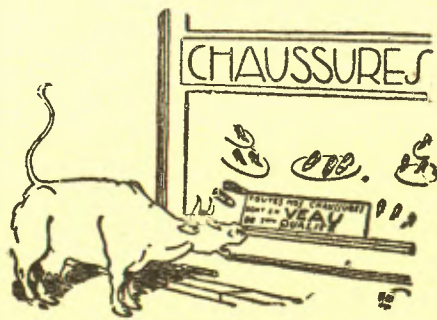
EN

COLISEUM

—Tinc por, doctor, que m'enterrin viu.
—Tranquil·litzeu-vos. Deixeu-ho per mi.

(Ceske Slovo, Praga)

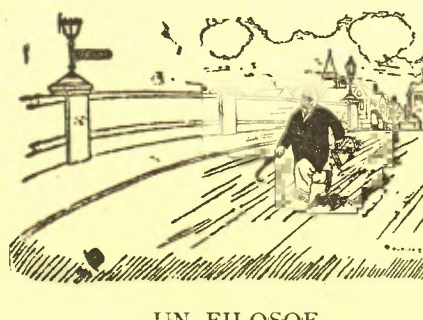
La vaca. — Això mateix! Eduqueu els fills, per acabar així...

(Marianne, París)

—Hem de reduir les despeses.
—Tens raó, noia. D'ara endavant ta mare només vindrà a dinar un cop l'any.

(Gringoire, París)

UN FILOSOF

—Res, tot és qüestió de pendre-s'ho com un exercici.

(London Opinion)

—Gràcies a Déu, un barret que m'està bé.
—Sí, és el que portava posat.

(Gazzettino illustrato, Venècia)

EL TEATRE

Teatre i periodisme

Quan ens varen dir que el senyor Joaquim Montero estava a punt d'ésser nomenat director de *La Noche*, un amic que escoltava la notícia va exclamar:

— No pot ser!

Apressem-nos a dir que no compartírem ni un instant la incredulitat del nostre amic. Per què el senyor Montero no podia ésser director de *La Noche*?

— És un error — insistí —. Deu tractar-se d'En Joaquín Montaner...

En principi, no ens hem fiat mai de les concomitancies eufòniques entre noms i cognoms, sobretot quan, com en el cas present, estan combinades amb una premeditació tan clara per tal de sembrar la confusió entre la massa neutra. No. El senyor Montero era un candidat formal a la direcció de *La Noche*. Prova d'això, que ja fa uns dies que l'exerceix. És una notícia que no solament no ens sorprèn, sinó que ens satisfà. Entre altres raons — ja ho hem escrit alguna vegada en aquestes mateixes columnes — perquè som admiradors incondicionals del senyor Montero. L'admiram més, potser, pels seus defectes que per les seves qualitats i segurament deu ésser per això que l'apreciem sincerament.

Aquest fet de la petita actualitat periodística de Barcelona ens planteja un problema que val la pena de tractar. El teatre és una escola de periodisme o el periodisme una escola de teatre? Podríem respondre que sí o que no i donar l'article per enllestit. Els lectors no s'enfadarien, segurament, per la manca de justícia que, en qualsevol dels dos casos, pogués tenir la conclusió. Vivim uns temps venturosos en què es pot demostrar gairebé tot.

El teatre i el periodisme s'assemblen, a part de les afinitats que aprofitaria un humorisme massa fàcil, perquè són dues professions que, sobretot en les nostres latituds, no obliguen llurs cultivadors a portar un bagatge precís de preparació o de disciplina. Es pot ésser un discret periodista i un excel·lent actor sense altres títols o aptituds de les que confereix un cert instint, un coneixement aprofundit de la vida — de la vida amb minúscula; de carrer, de cafè, de fet divers —, i una certa disposició a la banalitat brillant, i si pot ésser intel·ligent, millor. Tot això no té res a veure amb la

cultura, com no sigui la cultura menuda de l'ofici.

Els que cerquen un motiu de sàtira en el fet que un home que s'ha passat la vida escrivint i representant obres de teatre acabi dirigint un diari de la nit que no té altra aspiració que la d'ésser llegit en els entreactes dels espectacles, han de reconèixer el seu error. La feina de dirigir diaris, a casa nostra, està a l'abast de qualsevol home in-

Joaquim Montero

telligent, sense altre títol que aquest. Es un petit formulisme que no totes les empreses es decideixen a complir, però això no ha d'ésser obstacle perquè quan es presenti un cas concret haguem d'obrir cuita-corrents les aixetes de la ironia. La llàstima és que l'exemple, encara que sigui a la inversa, no sigui secundat. És a dir: que molta gent que escriu pels diaris, o que no escriu enlloc, no es decideixin a fer comèdia. Seria un *sou-lagement* per a molts periòdics i un èxit per alguns empresaris, no en dubtin.

El teatre i el periodisme no reclamen dels seus practicants altres qualitats que un temperament determinat que els faciliti l'aprofitament de l'observació directa que proporciona l'escola de la vida. Per això ens espanten aquests actors que no coneixen res més que la xafarderia de l'escenari i els quatre veïns de l'escala de casa seva. El petit drama d'aquesta gent és irrepresentable i deu ésser per aquest motiu que troben tan poques ocasions de lluir-se a les taules. Aquests actors serien, també, uns mals periodistes. Ben diferent és el cas de Joaquim Montero. Ha viatjat, ha conegut aquelles setanta mil persones escasses, ha tingut una curiositat evident per a seguir les coses que no tenien res a veure amb el teatre. Té un estil àgil i hauria estat, sobretot, un director insubstituïble per a un diari «movimentat» de començaments de segle.

Si no ha estat fins a 1933 que l'han cridat per aquesta feina, la culpa no és seva.

JOSEP MARIA PLANES

La hitlerització de l'escena

Abans que els nazis prenguessin mesures violentes contra els periodistes estrangers que comunicaven a llurs diaris respectius notícies que no eren del gust dels dictadors, Jean Tarvel podia fer saber als seus lectors una sèrie de fets com els següents, ocorreguts en el món teatral alemany:

L'intendent dels teatres de Breslau, Barnay, fou raptat en auto, apallissat i abandonat despullat a la carretera. L'intendent de l'Opera Municipal de Berlín, Ebert, el director de l'orquestra, Stiedry, i altres, han estat expulsats, en el curs d'una representació per les tropes d'assalt. Al davant del Teatre de l'Estat de Berlín han estat posats dos nazis, Ulbricht i Johst. El primer dirigia el teatre de Weimar, on féu representar una obra dramàtica de Mussolini, i ara potser oferirà les de Hitler. Johst, en temps de l'expressionisme, escriví *El xicot*, obra en la qual un pastor educava el jovent fent-li visitar les cases públiques; però ara escriu una obra l'heroi de la qual és Schlageter, aquell alemany que fou afusellat per les tropes d'ocupació del Ruhr. Etcètera, etc.

I això només ha estat un començament; la «depuració» ha seguit, i no ha estat petita: ja és sabut que no es pot parlar de teatre contemporani sense haver d'esmentar molts noms jueus.

Ara, el ministeri de la Propaganda, de novella creació i al cap del qual hi ha Goebbels, s'ha anexionat el teatre, considerant que és primer que res, un mitjà de propagar les idees nacional-socialistes. Al capdavant, Goebbels no va gens equivocac, ni tampoc ha descobert res de nou. A Rússia ja fa temps que no es considera pas d'altra forma, no tan sols el teatre, ans també el cinema i tota altra manifestació. Aquí recollim, una vegada més, un altre senyal de la identitat de punts de vista de totes les dictadures.

El fet és que, mentre això duri, als teatres alemanys només es farà política — i els nous dirigents no s'estan pas d'amagar-ho — i hi haurà una gran voga de teatre dit «nacional». Ja feia un parell d'anys que s'intentava de seguir una direcció així, i, fent una mica part del programa de nacionalisme rabiós, la peça popular (*volksstück*) coneixia grans èxits i era la preferida en moltes escenes alemanyes. Cosa no gens difícil si es té en compte que la gran majoria de teatres alemanys són teatres d'Estat o municipals. I ara encara menys difícil perquè els hitlerians no sols s'han aprofitat de gairebé tots els municipis, sinó que el Führer exerceix el poder d'una manera més absoluta que els seus predecessors.

DEMA ESTRENA

John
GILBERT

LEJOS DE
BROADWAY

Amb LOIS MORAN
EL BRENDEL

COLISEUM

Un film sublim i artístic — Es un film Paramount

DEL CARNET D'UN REPORTER

Francisco Morano

Per mi, que vaig tenir la sort d'aprendre des de petit a veure interpretacions escèniques assistint al treball del genial Antonio Vico, em vaig convèncer, quan aquest va morir (1902), que l'actor més complet del teatre castellà era Morano. I si he dit complet és per la raó que l'actor que ara ha finat a Barcelona ha interpretat tots els gèneres escènics. Des de Shakespeare — *Hamlet*, *Otello*, *Amansint la fera*, el marxant de Venècia — al teatre clàssic i al romàntic castellà — *La vida es sueño*, *El alcalde de Za-*

Peius Gener va escriure un drama històric que en aquells temps va fer parlar molt entre la gent de teatre: *Miguel Servet o la víctima de Calvino*. Era una obra Peius Gener de cap a peus, vessant de fantasia i prenent-se llibertats amb la història.

Morano, que sentia molta simpatia envers el Peius, no s'atrevia a dir-li secament que no volia representar l'empescat drama històric. Per la seva banda, el Peius volgué afalagar Morano, i vetaquí que una nit compareix al camerino de Morano al Romea, es treu de sota l'abric una eina embolicada amb diaris i exclama:

—Morano, tú eres el único que tiene derecho a poseerla. Aquí tienes la espada auténtica de Miguel Servet que me legó uno de mis antepasados.

Desemboliquen l'eina. Sabeu què deia la fulla de la presumpta espasa de Miguel Servet? Doncs això mateix, i Salvador Vilaregut us en podrà dar raó: «Liberté, Egalité, Fraternité ou la Mort.»

Com a representant de la seva companyia, Morano va dur molts anys un home graciós i intel·ligent que es deia Manolo Domínguez i era fill del *Maestro Domínguez*, un especialista a explicar contes de tots els colors. Manolo Domínguez era l'escuder fidel de Morano, que, encara que excel·lent persona, tenia un mal geni terrible. Els «esa mula», «ese idiota», «ese cretino injertado de admirable bestia» esmaltaven la seva conversa.

Cap allà el setembre de 1919, vaig trobar Morano i el seu estimat Manolo a la Maison Dorée de Madrid. Treballaven a formar companyia i els comedians demanaven sous pujats. Morano defensava el seu pressupost tot engegant delicadeses com, per exemple:

—Pero ¿qué se ha creído este animal de Fulano, que por no saber decir ni en castellano cantimplora me puede pedir ocho duros de sueldo? Vamos, hombre... I Manolo Domínguez procurava calmar-lo:

—No echas ese genio, Paco, que así se te va a hacer muy difícil formar compañía. Modérate en los tacos y no faltes a los cómicos. ¿No ves que te van a pedir dos sueldos diarios, uno para trabajar y otro para aguantarte los insultos?

Morano, l'any 17, tenia a la seva companyia un actor que es deia Lagos, que no era mal comediant, però no sabia vencer la temptació de dir *camelos* en escena. I això posava Morano furios.

—A ese Lagos — deia — un día, en plena representación, le voy a dar en la cabeza con el tacón de mi bota. ¿A mí con camelancias? ¿No, en mis días!

Una nit, representaven el *Tenorio* al Novetats. Després d'allò del «*Daos prisan*», apareixen al cementiri, com tots sabeu, Centellas i Avellaneda. Lagos s'avança i diu a Morano: «*A la luz de las estrullas...*» Don Paco li engegà una mirada furiosa i li diu: «*Eres una mala bestia*», però Lagos seguïa impertèrrit fins al final. Morano, tot preocupat per les estrullas que havia escoltat artrit, li respon: «*Gracias, Centullas*». És fàcil d'imaginar-se què va passar a l'entreacte.

Manolo Domínguez rebé ordres d'acomiarar l'actor. Aquest implorà, pintà a Morano el quadre de dos fills a mantenir, la misèria que li queia al damunt... A la fi, Morano li digué que tot depenia de com fes l'escena del sopar:

—Conque, ojo y no seas mula, porque al próximo camelo, además de despedirte te deslomo!

Arriba l'acte del sopar. Res a esmentar. Però un cop enllestides les escenes de les aparicions, en sorgir la disputa del Tenorio amb els dos capitans i sentir-se allò de «*Mentis!*», i Morano: «*Vos, capitán!*», diu Lagos: «*Esa palabra... don José...*» Si Morano no va matar l'actor aquella nit, fou perquè era incapaç de matar ni una mosca.

I aquella mateixa nit, contava rient l'anecdota al cafè:

—Figuraos que ese granuja de Lagos me ha hecho en escena una canallada graciosísima...

Barcelona estava molt agitada i no anava ningú al Goya, malgrat el constant canvi de cartell. L'empresari Novo, un dia, s'acosta a Morano i li pregunta amb veu feble:

—¿Qué hacemos mañana, don Paco? I aquest respongué amb una veu terrible:

—La maleta!

Perquè Morano era sempre grandiloqüent, de paraules i d'entonació. Conten que una vegada, pel carrer, el cridà una d'aquestes dones que fan això de cridar els que passen. Morano digué, amb el seu èmfasi habitual:

—¡Apártete la ramera, que no estoy de jengonzas!

RAFAEL MORAGAS

ISALÓ MIRADOR

Cent anys de retrat femení català

Inauguració: 15 d'abril

GALERIES LAITANES

EXCLUSIVES

Febrer i Blay

presenten el dijous dia 6

en

Fantàsia

a

Jenny Jugo

i

Max Hansen

en

Un film enterament

còmic, original,

alegre i de fi humorisme

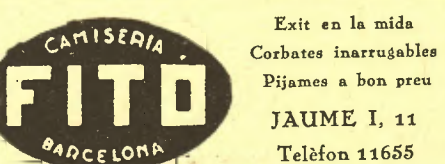

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTÍ

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Saló Catalunya

Una comèdia basada en un dels
"CONTES DROLATÍQUES"
DE BALZAC

LA AMANTE INDOMITA

per

Bebe Daniels i Warren William

dirigida per

Lloyd Bacon

Producció Warner Bros-First National

LE LLETRE

EN LA MORT D'UN POETA

1832

ELS PUNTS SOBRE LES IS

Notes sobre Bofill i Mates

La Mort, tot i desfent-los, fa els homes. Mentre viu, un home no és. El seu esdevenir s'emmotlla dintre la dimensió del temps. L'operació dura. L'home va fent-se; tothom l'ignora; la seva vida té milions de possibilitats i de variants. Però ve que la mort trenca el motllo, el temps. I en surt, ja fet, l'home. Llavors el veiem sencer. Per això la mort, que ens fa desaparèixer, ens defineix, i ens fa immortals. Quan mor el nostre temps individual, comença l'eternitat, a la vegada el temps de tots i la síntesi de tots els temps.

La immortalitat, des d'antic, s'ha partit amb la corona de l'home. L'honor d'ésser un atribut dels poetes. I, en efecte, cap cosa com l'art triomfa de la mort; i entre les arts, la poesia, perquè és bastida del material més subtil: la paraula, associada amb l'esforç més gran que ha fet la humanitat per a domar el temps: el ritme.

Davant de l'art, adhuc la ciència abat veles. La ciència, orgullosa dintre del seu concepte, no és més que un tempteig progressiu avui exacte i demà depassat. L'art neix perfecte, perquè el salva la bellesa. Per això els homes de ciència no són tan immortals com els artistes. A més, l'home de ciència és útil, i això exclou la immortalitat. La Humanitat, per damunt de tot, és desagradada; coneix i fa més cabals dels que serveixen les belles quimeres que no pas la causa dels homes.

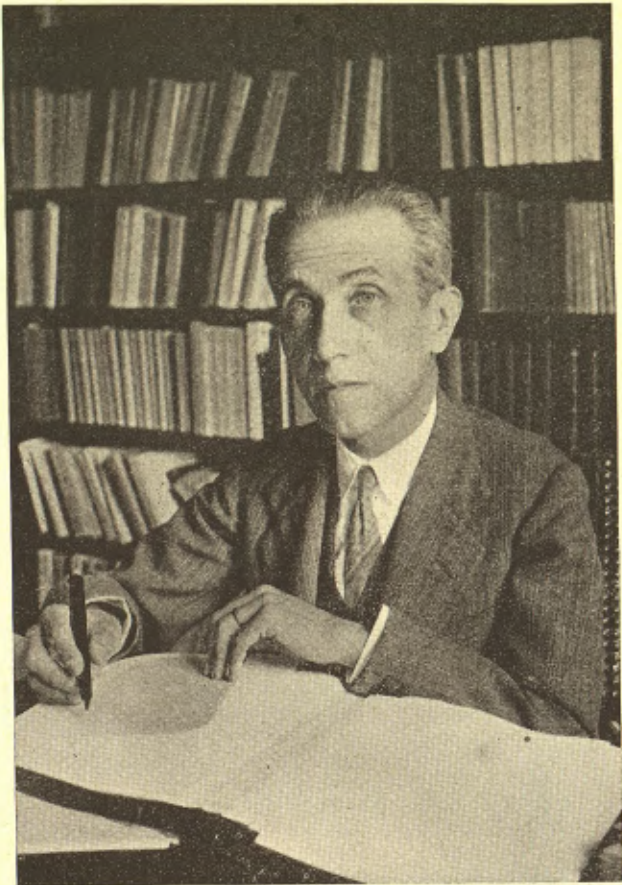
Per això Jaume Bofill i Mates, home de moltes irradacions en vida, avui que és mort, això és, immortal, no més és poeta.

Fer la crítica total de l'obra d'un home tot just mort, sempre m'ha semblat una cosa de mal gust, una autòpsia, un inventari; una cosa que té un no sé què de medicinal i notarial.

Més aviat en aquest moment la remembrança viva em duu pensaments i records, com per teixir-ne una pia corona mortuària. No sabia ressignar-me a posar-los en rengle com un batalló, i ordenar-los per cronologia i gènere.

Ara, per exemple, té més valor per mi d'evocar el dia que a la sala de concentracions dels jesuïtes del carrer de Casp, on estudiaven uns meus parents anys ha, per primera vegada vaig sentir un discurs d'En Bofill i Mates, un panegíric del bisbe Torres i Bages, acabat, ell, de morir. La figura de Bofill i Mates, aleshores jove i proveït de bigoti, es passejava un xic doblegada de cames pel cadafalc encatit de roig solemnia; anava i venia: tan aviat era de cara al públic, com de cara als pares que hi havia a l'estrada, com s'adreçava amb un cert neguit al mur tot enramat, presidit per un gran bust policromat del difunt gran bisbe de Vic, bust ric i jesuític, que contemplava l'orador amb una llei de displicència — culpa de l'es-

tatuari — que se'm féu antipàtica. Jo, que era un noi, vaig combinar aquesta tirria amb un cert enuig de no poder-me bellugar. Per una altra banda, la meravellosa facilitat de paraula de l'orador i l'art exquisit de dir-la, hi havia moments que em guanyaven el cor. I, quan tot s'havia acabat, a la vegada que engegava un sospir d'alliberament, mentalment em revivia dins la imaginació, certes metàfores i conceptes que acabava de sentir i que em repetia mentalment amb de-

lectança. La meua situació d'ànim era molt per l'estil de la que devien experimentar els primers wagnerians, l'ànima dels quals estava repartida entre una fe en l'excel·lència d'aquella música i un aclaparament sota la seva densitat.

Guerau de Liost el vaig conèixer dins els *Somnis*, en època universitària, quan la meua cura era de formar-me un estil català, per tal d'escriure poemes lírics, l'ànima dels quals presentia, però em mancava l'expressió. No cal dir que anava de meravella en meravella. Els *Somnis* és una de les obres més sòlides del nostre idioma. Per la seva contextura sàvia i cruelment afinada, per aquella tècnica encara no ultrapassada ni pel mateix autor — potser llevat-ne alguna de les *Sàtires*, no tan poètiques, però — jo l'assimilava al *Clavecí ben temperat* de J. S. Bach, en el sentit de poder servir indistintament de font de plaers estètics i d'obra didàctica, de «mostruari» de maneres de dir i de maneres de fer. Sobretot els alexandrins i els versos breus són inimitables. Per trobar cosa semblant, hem d'anar al millor Jaume Roig i als del *Cançoner satíric valencià*. Hi és tot; art, desimboltura, paraules sàvies, arcaïtzants, mots rurals, barcelonismes, etc., i, quant a la poesia, hi ha una llei de naturalisme medieval, il·luminat de colors vius i alegres, amb una certa sàtira agre-dolça que no arriba, però, a «tallar» mai la música interior de la fantasia. Els *Somnis* de Guerau de Liost no els podrien definir bé més que dient que són «cosa de l'altre món»...

Heus ací els records que em plau d'evocar en aquest moment. No podria lliurar-me a una freda tasca exhaustiva. Em cal suggerir i suggestionar-me, davant la mort present i l'eternitat naixent. Necessito barrejar-hi un xic de la meua vida, per poder gustar una mica de la immortalitat de Jaume Bofill i Mates, el cavaller Guerau.

ROSSEND LLATES

Estampa del Far West

No és solament l'oportunitat del centenari que fa amable aquesta edició, empresa per Jacques Boulanger, del viatge al Far West realitzat en 1852 explicat per Washington Irving. El tema, l'autor i fins i tot la traça amb què el mateix Boulanger revaloritza l'actualitat del llibre són prou interessants per a motivar un comentari. Altrament l'editor remarca temes que fan referència a política colonitzadora d'un gran interès històric i fins i tot ètic.

Pertany Washington Irving a aquella mena de romàntics que sentint la passió per la llunyania — tan típica del moment —, l'acompanyaven d'un anhel de sentir d'una manera directa l'emoció d'aquell exotisme. Per a Irving no n'hi havia prou amb sentir Granada com un element poètic, com feia Víctor Hugo per exemple; calia sentir Granada sense que — i ací s'escau el seu veritable romanticisme — cap bri d'espiritualitat fos perdut per aquest contacte. De retorn d'Europa, Washington Irving sentia que Amèrica tenia també prou elements de llunyania i misteri per a temptar un esperit àvid de color com el seu. Ell mateix n'havia fet la prova en les seves excursions juvenils al Canadà. Ara assajaria l'Oest.

El mateix pròleg que Boulanger ha escrit per a la reedició d'aquest viatge és un excel·lent índex de la invasió americana de l'Oest. El dramatisme amb què Boulanger explica la brutalitat, la despietada persecució amb què la colonització saxona sacrificà els pells roges, és prou expressiu per a donar idea del seu patetisme. No estem d'acord amb Boulanger quan pretén equiparar el sistema nordamericà a la colonització de l'Amèrica hispànica. Nordamèrica intentà l'apropiació de l'Oest purament i brutalment per l'eliminació de les races indígenes; l'existència d'una raça criolla des de Califòrnia fins a la Terra de Foc és prou eloqüent per a desvirtuar aquesta pretesa igualtat. No és possible trobar per altra banda en la colonització espanyola la sèrie espantosa de matances en massa que en ple segle XIX portà a terme la colonització nordamericana.

Tots els textos — i els de Washington Irving en primer lloc — estan d'acord, per altra banda, a presentar les races indígenes com una raça noble, espiritualista, lleial i pacífica. La implacable persecució convertí els possibles súbdits en enemics violents, el valor dels quals tocaren ben de prop els flamants exèrcits nordamericans. Un cop la multitud armada hagué fet la seva feina començaren les invasions de les multituds pacífiques dels cercadors de fortuna. Són les *caravanes vers l'Oest* que amb un subratllat èpic ens ha donat sovint el cinema. Aquelles caravanes que segons textos contemporanis trigaven mantes jornades a desfilir. Després una febre prodigiosa va bastir a la costa del Pacífic tot un altre món per a la civilització. Però el Far West ha quedat com un tema romàntic, per sempre. Les llegendes dels síux i dels apatxes, la història autèntica de Sitting Bull i la no menys autèntica de Buffalo Bill han omplert la memòria dels adolescents d'una de les èpiques més meravelloses que hagin existit al món. El cinema per la seva banda ha recollit també, sobretot en els seus inicis, aquesta vida una mica medieval dels cow-boys i dels pells roges que serva encara avui el seu prestigi romàntic.

Que retrem encara — íntegrament — llegint aquest detall de l'expedició del Washington Irving des del Fort Gibson fins a l'extrem Oest, seguint una geografia plena de siluetes energètiques, de bisons, de vegetació estranya i de llegendes heroïques. Hi ha en aquesta narració de Washington Irving aquella curiositat i aquella emoció que sols podia donar l'autor dels contes de l'Alhambra, que tant prestigi li donaren entre nosaltres. I, sobretot, una sensació de veritat, sobria, precisa — acusadora —, que si bé no dona al llibre l'encant *romanesque* de les seves altres narracions, eleva la seva obra a la categoria de document.

GUILLERM DIAZ-PLAJA

VARIETATS

Dickens revist i corregit

Robert Graves és un senyor que troba Dickens massa xerraire i s'ha proposat esmenar-lo. Ha començat amb *David Copperfield*, el títol del qual ha canviat per *The real David Copperfield*, perquè es veu que considera més autèntic el seu que el de l'autor. Posem algun exemple del treball de Graves, com l'escena en què Daniel troba a la sorra el cos del seu amic Steerforth.

En el text de Dickens aquesta escena és contada de la següent manera: «Em dugué a la sorra, i, a l'indret mateix on ella [Emília, la camarada d'infància de David, que Steerforth abandonà] i jo, de criatures, havíem buscat petxines, allà on el vent havia acabat d'escampar les desferres de la vella embarcació, entre les ruïnes de la llar que ell havia deshonrat, el vaig veure estirat, amb el cap sobre el braç, igual com tan sovint l'havia vist dormir a col·legi.» L'arranjador ha transformat el passatge en una gasetilla:

«El vell mariner a penes podia parlar. Em féu senyals que el seguí i acabà per dir-me:

«El mar ha llançat un cos. Vós el coneixeu.»

«Vaig anar-hi. Era Steerforth. Estava ajagut amb el cap sobre el braç, tal com la darrera vegada que l'havia vist.»

Robert Graves declara que, de les cinc centes mil paraules de la novel·la de Dickens, ben bé la meitat hi són de massa. De totes maneres, la crítica anglesa considera que això és una opinió purament personal de Graves.

No ens costa gens, per la nostra banda, de subscriure aquest parer.

La passivitat asiàtica

Es de domini de tothom la passivitat i l'apatia dels asiàtics. Malgrat faci temps i més temps que les notícies que ens arriben d'aquelles terres únicament parlin d'agressivitats, d'intranquil·litats i de guerres.

Es evident que les prediques més fortes en pro de la passivitat, de la inacció i de la renúncia a aquesta vida han tingut lloc en el continent asiàtic: Buda i Laotzé.

Aquest darrer atribuint tots els ma's d'aquest món al fet que els homes posem culle-

anyis ni reneguen pas de l'activitat. En un antic text es pot llegir: «No és bo abandonar aquest món, perquè qui sap si en l'altre s'hi existeix o no?» El *nirvana* budista no és molt difícil que en arribar al poble es converteixi en un lloc de delícies. I per últim, com en totes les religions passa, són ben pocs els purs dintre el budisme; són molts i molts els que es queden força més ençà del *nirvana*.

Per bé que a l'Àsia es troben les doctrines que més abonen la passivitat i la desgana, cal no oblidar que també s'hi troba la religió més activa que existeix: la dualista persa de Zoroastre, que mana lluitar contra el principi del mal, no per mitjà de meditació solitària i de misticisme, sinó per mitjà d'una actuació enèrgica.

A la Mesopotàmia podem trobar: «el fort en la lluita és fort en l'ànima» i la figura de Gilgames, una de les més heroïques i fortes. Gilgames travessa, mils anys abans de J. C., la mar de l'Oest (Mediterrània) i arriba fins a les costes de la mar tenebrosa (Atlàntica), o sigui fins a la Península Ibèrica, tot per amor a un seu amic.

I si arreglant-nos-ho millor hi afegim l'Egipte — que al cap i a la fi força relacionat ha estat amb Àsia —, ens surt Osiris, el déu que jutja tot pesant les ànimes. Només se la carreguen les ànimes lleugeres de bones obres. Les males accions no compten. El que compta és que s'hagi fet molt de bé. No es peca pel que es fa, sinó pel que es deixa de fer.

Fins ací hem mirat de fer ressaltar les doctrines energètiques de l'Orient i atenuar-li les que propaguen la inacció. Per acabar-ho d'arrodonar treurem a relleu els pensaments quietistes d'Orient-Occident com volent dir Passivitat-Activitat.

Recordem, a Grècia, el menyspreu que els cínics feien de la civilització. L'*ataraxia* (tranquil·litat serena) dels epicurians. I l'apatia (impassibilitat) dels estoics.

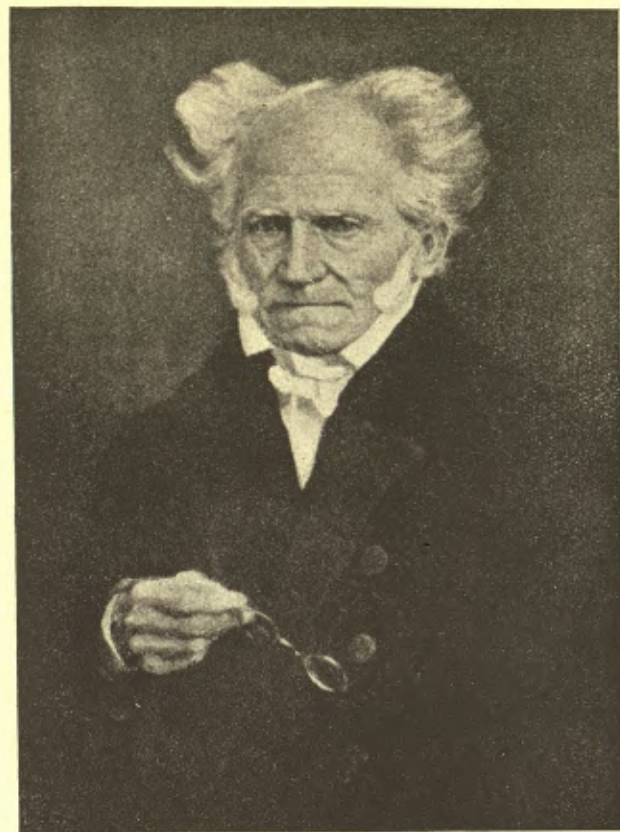
Nietzsche digué les mil pestes del cristianisme per considerar-lo una religió de renúncia i d'ascetisme. I per considerar-ho així mateix, Schopenhauer hagué de retre-li algun elogi. (Les comparacions entre el budisme i el cristianisme han abundat, podríem dir, massa.)

Però per no falsejar les coses s'ha de fer constar que Sant Tomàs, seguint Aristòtil, creu que la perfecció està en l'acte. I que l'Església condemnà l'espanyol Miquel de Molinos que feia anar el cristianisme cap al quietisme. Fem constar, també, que, com és prou sabut, el cristianisme té les seves arrels en el poble jueu, i per tant, i a fi de comptes, oriünd d'Àsia.

Schopenhauer tenia, al seu despatx, una estàtua de Buda perquè sabessin «qui regnava en aquelles santes sales». Idees i sentiments budistes, els podem trobar en Ricard Wagner en *El vaixell fantasma*, en el *Tristany* i en el *Parsifal*. Des de Schopenhauer que el budisme ha trobat partidaris a Alemanya. Hi ha societats budistes (a Breslau i a Leipzig) i les revistes: *L'atàlia budista* i *El món budista*. La investigació científica del budisme es cultiva activament i fins es pot parlar — Pischel — d'un renaixement budista; del qual renaixement l'Occident no està pas del tot al marge, ans al contrari. Molts indis han anat a estudiar el budisme a Alemanya, on el professor Deussen, fundador d'una Societat Schopenhauer, el tractava conscienciosament.

I no em digueu que aquest darrer moviment no és més que una transplantació del sentir asiàtic. Puc preguntar-vos a la vegada: és que el pensament occidental que més enalteix la força i l'acció no té res a veure amb un dels més energètics que hem trobat a Àsia? Em refereixo a Nietzsche.

RODOLF LLORENS

Schopenhauer

rada en tot; quan els homes s'inhibeixen i no actuen, les coses d'ací baix, per elles soles, marxaran com una seda i tot anirà a l'hora. Buda predicant el *nirvana*, anullació, anihilació de tota passió i voler, extingir-se, apagar-se, «desaleinar-se»; allò de morir en vida.

Però al costat d'aquestes doctrines, a Àsia, n'hi ha d'altres ben energètiques i que no tenen res d'indolents, les quals són ben dignes de tenir en compte.

El taoisme, del metafísic Laotzé, ha de fer-se les amb Kuntzé (Confucí), l'home d'etat que propaga idees polítiques i socials que estan en pugna amb les establertes i l'home que no plany esforç per arribar a portar-les a la pràctica. En un país, la Xina, laborios i actiu encara que algú en tingui una idea totalment fantasmagòrica (i no cal ni parlar del Japó que es riu pla bé de la fortíssima i de l'activitat de què puguin gallejar les nacions europees).

I el budisme, a l'Índia, des del segle VII després de J. C. està en una incessant decadència que arriba a la desaparició completa en la seva pàtria, quedant reduït a Ceilan, Indoxina i Tibet (amb ramificacions per la Xina i el Japó). Segons estadístiques de l'any 1921, a l'Índia britànica — exceptuant Birmània on els budistes són en gran majoria — no hi ha més que 343.000 budistes i encara confinats cap al Nord. O sigui que en una població de 305 milions els budistes no arriben ni a molt menys del mig milió.

Les doctrines que, gairebé meitat per meitat, es divideixen l'ascendent sobre el poble indi són la mahometana i l'hinduisme.

Veritat que els hindús — seguidors dels preceptes més tradicionals exposats en els Vedes, entre els quals hi ha el de la divisió en castes — no són pas seguidors d'un pensament moltíssim més actiu i frisós que el budisme. Hi trobem el concepte de l'*atman*, d'etern descans, que implica la negació de la individualitat, de l'estat conscient d'aquesta vida. Però en compensació hem trobat els mahometans de religió exterminadora, bel·licosa i de renúncia a no massa coses d'aquesta vida. (A més els hindús no han de retirar-se a la vida ascètica abans dels quaranta cinc

Dues noves Revistes Catalanes!

**JARDINERIA
I HORTICULTURA**
2 PESSETES

INDUSTRIA CATALANA
2.50 PESSETES

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Teléfono 12456

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensams al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a **preu fet**, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de nocess: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

NOVA LLIBRERIA

LLIBRERIA FRANCESA Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
Vista de la sucursal que ha obert l'antiga Llibreria Francesa de la Rambla del Centre, 8 i 10, fundada en 1845 per A. Piaget

LES ARTS I ELS ARTISTES

LES EXPOSICIONS

Joaquim Mir

Ha tornat Joaquim Mir. Amb la seva empena anual i irresistible, a cavall del seu dinamisme reconegut i vessant paisatge per tot arreu, ha penjat les seves teles a can Maragall i com és de consuetud ha desvetllat una mobilització d'incondicionals, d'escèptics i d'enemics.

Avui Mir representa en esperit la condensació tradicional de les exposicions dels nostres artistes més vells, degut a la desaparició total del nostre panorama de les figures

més esbojarrats i hi dona la sensació de la versemblança per mitjà del nervi òptic i la traça d'expressió del seu impressionisme llatí, de mànigues de camisa, de cor obert sense trampa...

Prescindint, però, del gran efecte d'aquestes obres esmentades, ja tan conegudes i reconegudes com insuperables en la seva escola, nosaltres ens inclinem per la sèrie, honorífica de realització, que hem esmentat més amunt i en la qual Mir se'ns presenta

Joaquim Mir. — Paisatge

de Rossinyol i de Casas que han arreatonat en un dramàtic i solament el tercer personatge del famós triúmvir de la bohèmia daurada, l'escultor Clarassó.

Joaquim Mir ha heretat d'aquests la pàtina, la possessió del deganat i enfilat dalt del tron de la seva personalitat, inamovible, pot contemplar com les seves manifestacions artístiques queden en certa manera com les successores directes de les emocions populars que va originar aquella cèlebre generació catalana que va produir veritables trasbalsos sentimentals i revolucionaris en un moment interessantíssim per al nostre art.

De Joaquim Mir ja s'ha dit tot en tots sentits. No és possible avui dia descobrir res ni formular cap orientació nova.

Mir, des del seu començament, ha fet la seva via amb un pas catalogat dintre una àmplia autonomia; aquest pas ha estat impetuós, formidable i l'ha portat tot voltat de pols i de fum com si fos una walkiria, al lloc de vedette dels pintors catalans. En aquesta ocasió, naturalment, es repeteix i en la majoria de teles demostra un allunyament, que va fer pensar en la darrera exposició, d'un pròxim i possible amanerament i que ha esborrat d'una manera reixida pintant amb l'entusiasme que destil·la tot plegat, no podent-se estendre aquesta por sinó a un nombre molt reduït de teles que pel seu caient un tros escenogràfic tenen el perill alludit, però que de fet, i tenint en compte la quantitat, queda rebaixada automàticament.

Mir és un gran pintor al qual el paisatge produeix unes sensacions grandiloqüents, amb tendència a l'exageració.

Es un baríton que canta la naturalesa amb una cançó d'un geni sense eufemismes, sense cap necessitat d'immiscuir-hi un arpegg estil·litzat i que es deixa arrossegar amb un deix de poeta primari per damunt de les muntanyes i de les valls.

Mir es posa davant del natural amb les dents afilades a punt d'agafar l'ambient sigui com sigui, amb la tenacitat i la seguretat del domador, i aquest estat d'ànim és el que li dona la fortalesa pictòrica i el porta en certs moments, en plena febre observadora i de lluita, a emprar aquells gruixos impressionants de matèria.

En les teles exposades actualment, que són, amb l'escenari diferent les de sempre, Mir deixa entreveure en la número 26, *Molí d'En Marcell*, un moment delicadíssim d'esperit. Traspua tota ella una tendra sensació de repos i l'aigua del molí és una meravella de blaus i rosats que retraten una situació psicològicament planera del seu autor. Igualment l'anomenada *Raval de Ribes* és una delícia cromàtica i és del millor que Joaquim Mir ha portat a Barcelona.

De la seva estada a Andorra n'ha tret un suc confitat, absolutament digerible i personal, per exemple el quadre *Camí vell d'Andorra*, que és un deliri autèntic de la seva pintura, on aboca pel broc gros tota la tècnica, on fa jugar desesperadament els tons

EXPOSICIONS

Pere Casas Abarca

i

Antoni de Ferrater

a les

GALERIES LAIETANES

Corts, 613

(fins el dia 14)

Una patografia d'Antoni Gaudí

PRELIMINAR

—Heu vist?— em demanà l'altre dia un amic meu, estranger, perspicaç observador de les coses catalanes. Un alemany ha publicat un treball sobre *Psicoanàlisi de Gaudí*...

Una psicoanàlisi de Gaudí... Per què no? Després d'haver analitzat gairebé tots els genis de la humanitat des del punt de vista freudià, i després de les interpretacions que moltes vegades tenen gràcia, i altres vegades ens fan riure, si no escandalitzar, de dibuixos i de pintures, per què no interpretar també la «Pedreria», les portes ferrades del Palau Güell i les quatre torres de la Sagrada Família, el perfil de les quals es destaca a l'horitzó barceloní? Recordem que el mateix Freud va fer la psicoanàlisi del Moisés de Miquel Angel, i que fins hi ha unes psicoanàlisis de la *Gioconda* i de la *Santa Anna, Maria i Jesús*, de Leonardo. Per què no llegir, després de tantes descripcions periodístiques, després de tantes exaltacions i tantes crítiques, una anàlisi freudiana de les obres de Gaudí? Amb aquests pensaments em disposava a llegir al treball sobre Gaudí, buscant, des del terrat de la nostra Residència d'Estudiants, aquest curiós cactus gris en la llunyania que són les quatre torres de la façana de Nadal...

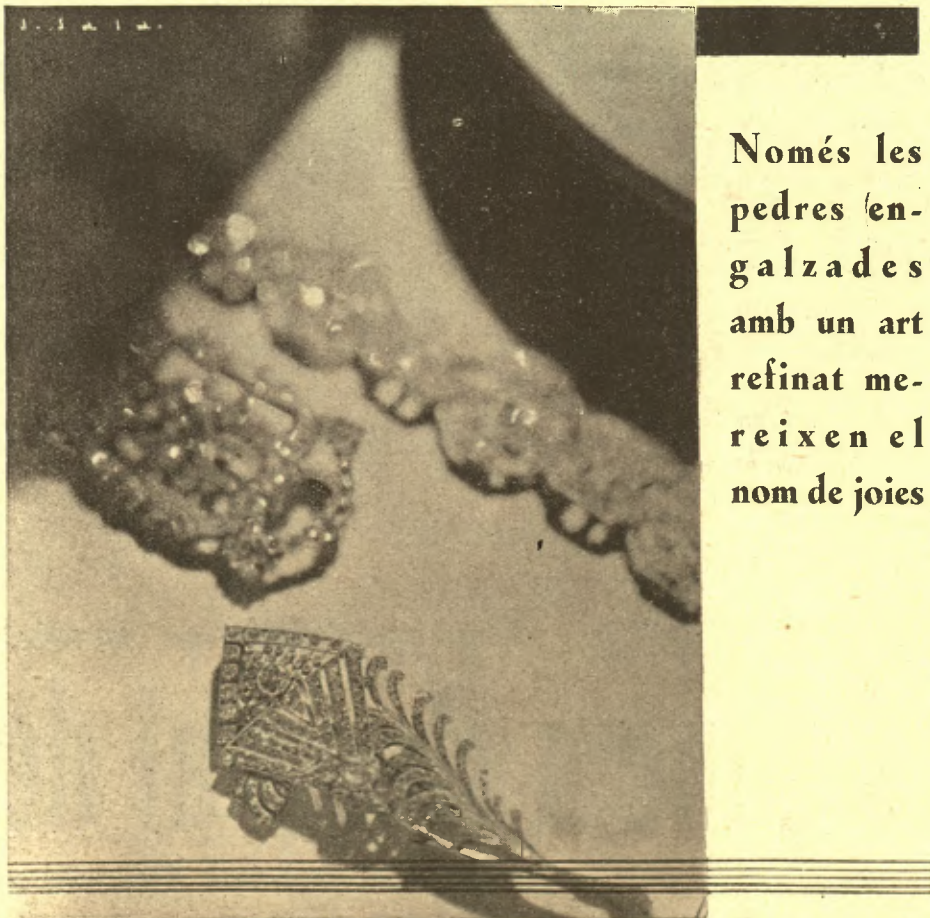
Quina decepció! No es tracta de cap psicoanàlisi... Es tracta només d'un assaig, tímid, per cert, de *patografia de Gaudí*... L'autor vol demostrar que Antoni Gaudí fou psicoic, encara que de vegades sembla desconfiar de les seves pròpies interpretacions.

UN TREBALL ALEMANY SOBRE GAUDÍ

El doctor alemany I. Bückmann, de Neustadt-Holstein, publica en un dels últims fascicles d'una de les més considerables revistes de Neuropsiquiatria: *Zeitschrift für die gesamte Neurologie und Psychiatrie*, un gran estudi sobre el creador de la Sagrada Família, amb el títol: *Antoni Gaudí. — Un assaig patogràfic alhora que contribució a la gènesi de la fama del geni*. El profund interès que manifesta l'autor per les coses catalanes en general, i sobretot per la gran figura del constructor de tantes grans obres que donen una marca especial a la capital de Catalunya, ja motivaria prou que ens n'ocupéssim en aquest lloc. I més, per tractar-se d'un treball que és, en més d'un punt per cert, discutible, i que pot provocar fins protestes i refutacions molt enèrgiques.

Amb una «fonamentatitat» que imposa, el doctor Bückmann ens dona un article més aviat informatiu que mèdic. Amb una profusió de dades, acompanyades de nombroses fotografies, conta als psiquiatres alemanys la biografia de Gaudí, no sense perdre's, més d'una vegada, en consideracions sens dubte molt erudites — sobre la psicologia del dandisme, sobre el problema de la justificació d'aplicar mètodes psiquiàtrics a processos històrico-culturals, etc. —. Intenta fer, entre els límits del seu estudi més o menys psiquiàtric, el procés del catalanisme, observant ell mateix la gran dificultat d'escriure correctament els títols, els noms, les paraules, que havia de cercar en documents catalans i castellans, escrits, com observa, amb una ortografia molt inestable. (El diccionari de Pompeu Fabra no sembla ésser conegut, encara, a Alemanya.) El breu resum sobre catalanisme no és exempt, és clar, de mants errors més o menys lleugers; no és això, però, l'important en aquest treball, i cal lloar en tot cas el notable esforç

E. F. GUAL

Només les pedres engalzades amb un art refinat mereixen el nom de joies

JOIER J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardí, 2

PSICOANALISI I DECEPCIÓ

que el doctor Bückmann ha fet per a adquirir un gran coneixement de les coses de Catalunya. Paràgrafs que comencen, per exemple, així: «La llengua catalana, un dialecte del provençal, no del castellà, és parlat encara per un gran nombre de persones a l'Espanya de l'Est...», són aptes, almenys, per a cridar l'atenció dels lectors que probablement ignoren — tot podria ésser — fins l'existència de Catalunya, sobre uns proble-

Antoni Gaudí

mes per ells completament desconeguts. Topep a vegades amb errades; per exemple, com la de traduir el *sant baró* — «home bo i de poca intel·ligència», explica el *Pallas* — per *heiliger Herr* (el sant senyor), són també comprensibles i, per tant, perdonables. Mirem, ara, quins resultats va produir aquest assaig patogràfic de la gran figura de Gaudí.

FACTORS DE LA GÈNESI DE LA SEVA FAMA DE GENI

Cal començar amb el que és la conclusió d'aquest treball erudit, massa erudit. L'autor va seguir amb atenció les temptatives fetes aquests darrers anys, per a determinar amb mitjans sociològics i patogràfics la gènesi de la fauna dels genis. Lange-Eichbaum, el líder d'aquestes «sociologies del geni», observa, parlant dels arquitectes genials: «Poquíssimes vegades es té una vivència nominal de l'arquitecte, en part per no ésser ell l'únic artífex de l'obra en què poden col·laborar generacions enteres, en part perquè allò que és personal no queda expressat explícitament en ella.» I en una altra ocasió, darrerament, observa que no coneix ni un sol cas d'un arquitecte que hagi aconseguit mai la fama d'un veritable geni. Ara bé: per a Bückmann, el «cas Gaudí» és el primer en aquest sector, fins ara considerat desert.

Entre els arquitectes — argumenta molt encertadament el doctor Bückmann — hi ha menys boigs que entre els altres mortals, per tal com les bases de l'Arquitectura presuposen una llarga preparació científicotécnica. La seva anomalia — que l'autor suposa de naturalesa psicòsica — és el primer factor que va contribuir poderosament a la formació de la seva fama de geni. El segon factor és, segons ell, el fet d'haver estat patrocinat pel comte Eusebi Güell; i el tercer — que difícilment podria ésser exagerat — seria la propaganda de l'Església. «Era també un factor notable el moviment políticocultural del catalanisme, hàbilment aprofitat per Gaudí», és una afirmació que llegim més d'una vegada en les pàgines del doctor Bückmann. Es podria dir, doncs, de Gaudí — i són aquestes les paraules amb les quals acaba el treball — el que Mme. de Créquy manifestà sobre Jean Jaques: «*Quand la nature forma Rousseau, la sagesse pétrit la pâte, mais la folie y jeta son levain.*»

La genialitat consisteix, segons el ja citat Lange-Eichbaum i segons Rud. Otto, en sis components, denominats com segueix: *majestas, energeticum, fascinans, tremendum, mirum, sanctum*. El doctor Bückmann s'esforça a descobrir aquests sis elements en el «cas Gaudí», i no és massa difícil la seva tasca. La *majestas* queda provada amb unes frases extretes d'un article de Miquel Ferrà, publicat a *El Dia* de Palma; el *sanctum*, per dues frases de Llongueras: «A Barcelona ha mort un geni! A Barcelona ha mort un sant!» Per a demostrar la presència de l'*energeticum*, aporta una frase de l'escriptor alemany Leo Matthias, parlant de la Sagrada Família: «L'únic que es pot admirar és que hom va tenir el valor d'un somni que és molt estrany, però que és, potser, veritablement català.» La comprovació dels altres factors tampoc no és més contundent; heus ací, per exemple, la motivació del *tremendum*: «El psicopatològic, el distint, el que s'exerceix sense cap inhibició, els temporals afectius del Parc Güell i de la Sagrada Família, i el cop d'ull al fons profund d'aquesta ànima «tallada», («esquizoide») produeix la vivència del *tremendum*. En 1923, un periodista va trobar la comparació justa amb un altre psicòpata estrany (!): l'ha anomenat «el Dant de l'Arquitectura».

GAUDÍ, PSICÒSIC?

Pel doctor alemany, les obres de Gaudí són també d'aquestes «en les quals un psiquiatra sent una atmosfera esquizofrènica».

Ell mateix reconeix, però, que això no vol dir encara res, i surt per a cercar proves més concloents.

Gaudí va ésser un dandi, diu, però sense presentar, com els altres dandis, una mena de reaccions histèriques. Cal cercar, doncs, altres símptomes: l'escriptura emprada en les façanes de les cases i edificis! Això correspon, en Gaudí, a una manca d'expressió arquitectural, una recaiguda filogenètica, una debilitat afectiva i una certa fredor d'ànima. Al nostre entendre, però, l'argument que Gaudí no va ésser un gran arquitecte — afirmació absurda, malgrat les lletres gegantines de les seves façanes — no equival a cap mena de prova de la seva psicosis. Segueixen unes quantes afirmacions semblants més, no menys gratuïtes, encara que cal reconèixer que el Dr. Bückmann avança aquestes interpretacions seves amb la deguda timidesa.

Cercant quelcom d'inversemblant i d'original, Gaudí feia, diu, la Sagrada Família. «Les formes estrictes del gòtic no foren suficients al seu talent d'un sentimentalisme fred; vol parlar a les masses, sensacionalment, amb un autoreflex «autístic». Al mateix temps que representa la superació del gòtic per l'estil *Jugend* (anomenat així pel nom de la coneguda revista d'art de Munic), la Façana de Nadal expressa sobretot això: que l'interior de l'artista és tan trencat com els núvols de cotó dels arcs de la porta; que és interiorment tan excitantment distint de les coses, com les colorades formes de les torres que tenen una forma de pinya, i tan religiós amb el seu assalt contra el cel, com la seva altura, i, finalment, tan gran i contundent com les gegantines lletres.» Tot això — i fora massa difícil de traduir tot el llenguatge complicat del psiquiatra alemany — li fa recordar els parlaments «verbergerants» de molts esquizofrèncics, i el «simbolisme eclesiàstic», comprensible generalment almenys pels iniciats, es conform amb els jeroglífics incomprendibles i «autístics» dels esquizoïdes. *Quod erat demonstrandum* — però que l'autor no ha arribat a demostrar, desgraciadament (per ell, i no per Gaudí, naturalment).

Es incomprendible que aquest psiquiatra tan modest, que no manca d'excusar-se per parlar de coses d'art de les quals diu que no comprèn res, no fa més que parlar i tornar a parlar amb categories de la teoria de l'art, barrejant-ho amb tres frases una mica psiquiàtriques, però que no contenen res de vigor persuasiu. Tot el que diu, ho rectifica, observant: «(Però, d'això, un historiador d'art en trobaria una explicació més plausible.» Que el nom del comte de Güell es repeteix cent vegades al Parc Güell amb una «conseqüència sense *pointe*», símptoma que Prinzhorn va trobar en les creacions artístiques dels malalts del cap, és una prova? I com vol explicar l'autor la contradicció que hi ha entre la suposada psicosis incoherent de Gaudí, i per altra banda «la sàvia perspicaçia amb què s'orientava vers aquelles persones que conduïen el catalanisme cap a finalitats culturals i polítiques més altes»? Almenys, caldria dir, pensant que això va ésser una «sàvia perspicaçia» en Gaudí, que la seva bogeria va ésser una bogeria molt ben sistematitzada i calculada...

No, Dr. Bückmann; no creiem que la patografia de Gaudí hagi estat feta amb aquest tímid intent vostre. Catalunya segurament us agrairà l'atenció, però no acceptarà les vostres argumentacions, molt pesades algunes vegades per les llargues explicacions sobre dandisme, sobre catalanisme, sobre els detalls de la tràgica mort per accident del genial arquitecte català; detalls que són d'una puntualitat de butlletí dels metges de capçalera del malalt. Tot això és sense importància per a la patografia de Gaudí, i no serveix sinó per dificultar la lectura del treball.

La patografia de Gaudí — si hi ha raó de fer-ne una — queda, doncs, encara per fer. I és de desitjar que qui se n'encarregui sigui un psicoanalista freudià i no un psiquiatra d'estil «clàssic» i «oficial», un «psiquiatra de catedral», estil Dr. Bückmann. No creiem que en aquest cas els resultats siguin més positius; almenys, però, seran més interessants, més pintorescos i, segurament, tindran certa gràcia.

OLIVER BRACHFELD

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla catalunya, 40

SYRA

Exposicions permanents d'art
Objectes per a presents

DIPUTACIÓ, 262

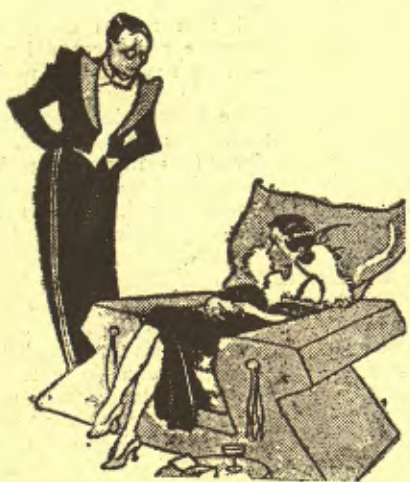
TELÈFON 18710

L'ESPERIT DEL MAL
Al Capone.—Mosso! Una llimonada!
(Le Canard enchaîné, París)

—El meu marit no em comprèn. I el teu?
—El meu no m'ha parlat mai de tu.
(The Bystander, Londres)

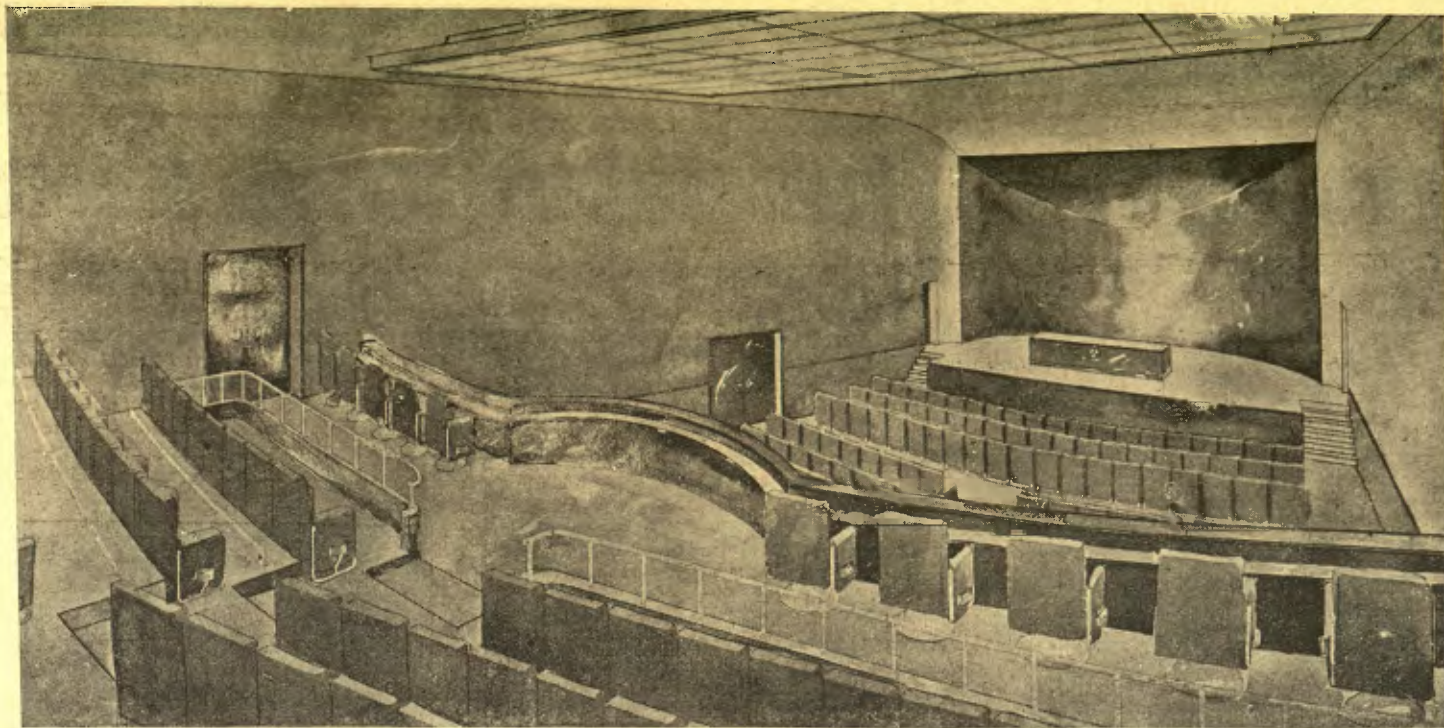

—Hi creus en les lleis de l'herència?
—Ves, bada. Precisament gràcies a aquestes lleis puc viure sense treballar.
(Everybody's Weekly, Londres)

ELS SENSE FEINA
—Almenys a la guerra cada u troba una feina per fer.
(Kladderadatsch, Berlín)

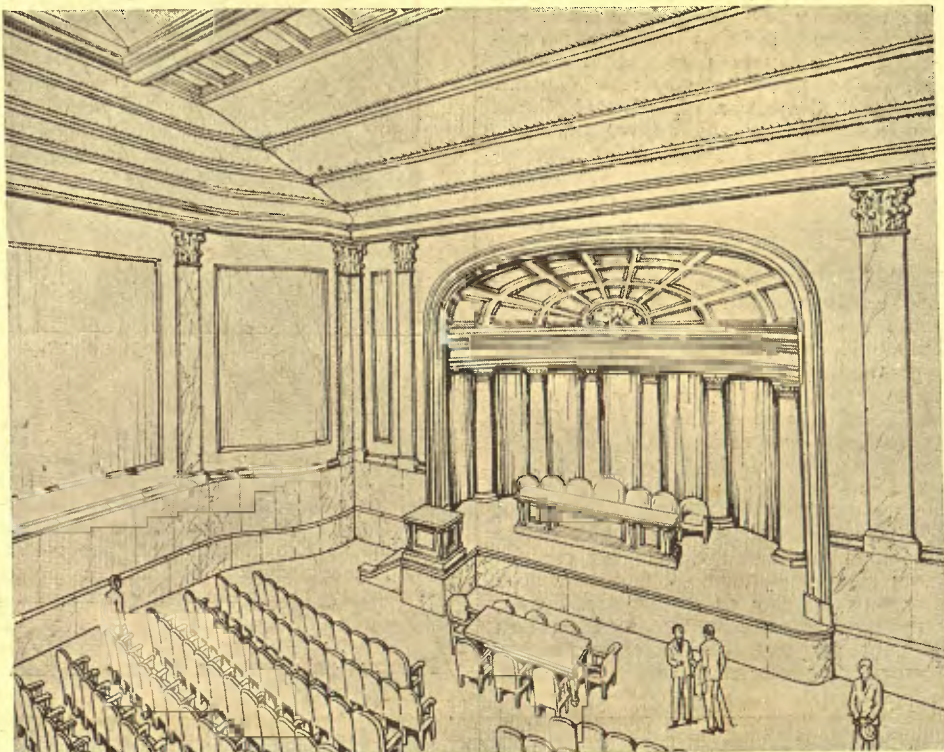
La nova sala del Col·legi d'Advocats

Projecte del G.A.T.C.P.A.C.

La proximitat de la decisió sobre els projectes que il·lustren aquesta pàgina, ens obliga a no diferir-ne la publicació, purament informativa, i la manca d'espai ens ha pri-

centenari de la fundació de l'esmentada entitat. Aquesta notícia no tindria interès per als nostres lectors si no fos per haver estat con-

Projecte de l'arquitecte Martorell

vat de fer-ho a la pàgina anterior, que era el lloc indicat. La Junta de Govern al Col·legi d'Advocats de Barcelona, que presideix el degà senyor Ramon d'Abadal, ha pres l'acord d'edificar una sala d'actes a l'estatge del Col·legi, per tal que pugui servir ja per a les festes que es preparen amb motiu de la celebració del

vocada una Junta general per tal que siguin directament els advocats col·legiats els que decideixin respecte a l'estil en què han d'inspirar-se les obres projectades. A aquest objecte han estat exposats en una de les sales del Col·legi els projectes, que representen dues tendències oposades.

Un d'ells, obra de l'arquitecte senyor Mar-

torell, es considera com un treball representatiu de l'escola que podríem dir-ne clàssica. L'altre, presentat pel G.A.T.C.P.A.C., és inspirat en les més modernes tendències de l'arquitectura.

Falta només, doncs, que els advocats, units en Junta general, es decantin per l'un o l'altre d'aquests dos projectes, tots dos apreciables dins la seva respectiva escola, perquè es tiri endavant la construcció de la sala.

Hem cregut interessant per als nostres lectors fer-los conèixer aquests dos projectes i per això publiquem avui els gravats que acompanyen aquestes ratlles; però volem abstenir-nos de tot comentari fins a conèixer el parer dominant entre els advocats de Barcelona. No cal dir que esperem amb molt d'interès conèixer el resultat de la votació que dissabte vinent clourà aquesta mena de concurs entre els dos estils avui en lluita en l'arquitectura.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

—Em xiulen les orelles d'una manera espantosa, senyor doctor.
—De què fa vostè?
—Sóc recaptador de contribucions.
—Ah!

(London Opinion)

—Plou a bots i barrals i la ràdio anunciava bon temps...
—Ja t'ho deia que aquest aparell no anava bé.

(Mon Programme, París)

A L'EDAT DE LA PEDRA
—Tinc una secretària estúpida. Pot escriure tres paraules en un dia.

(Gazzetta del Popolo, Torí)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correu: Apartat 100
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 239

Teléfono 75015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fideles i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BOMBADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

CATALÀ

llegeix demà i cada dia

La Publicitat

DIARI CATALÀ

Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política,
Arts, Literatura, Música, Ràdio,
Finances, Esports, etc., etc.

Concurs "Mirador"

BUTLLETÍ DE VOTACIÓ

Signatura

Ompliu aquest butlletí amb els quatre films que cregueu millors i trameteu-lo signat clarament a la nostra Redacció.

L'eficàcia de la publicitat en el F. C. METROPOLITA de Barcelona, la demostra el fet que és el mitjà de propaganda utilitzat per les Cases més importants de tots els rams.

Concessionària exclusiva:

Agencia General de Anuncios

(Secció Metro Transversal)

Pelai, 62, 4.ª, 2.ª - Teléfono 15300
BARCELONA

Carrer de Tarragona, 7, 2.
MADRID